



TALLINNA ENDLA LASTEAIA

ÕPPEKAVA

TALLINN 2018

SISUKORD

1	TALLINNA ENDLA LASTEAIA LIIK JA ERIPÄRA.....	4
1.1	LASTEAI A LIIK JA ÜLDINFO.....	4
1.2	LASTEAI A ERIPÄRA.....	4
2	ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED	5
2.1	ÕPPEKAVA TAOTLUSED	5
2.2	ÕPPEKAVA EESMÄRGID.....	6
2.3	ÕPPEKAVA RAKENDUMISE PÕHIMÕTTED.....	6
	2.3.1. Individuaalsuse arvestamine.....	6
	2.3.2. Humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine	6
	2.3.4. Avatuse printsiipide rakendamine	7
	2.3.5. Tegevuste lõiming ja üldõpetuslik mõtteviis.....	7
	2.3.6. Mängu kaudu õppimine	7
	2.3.7. Lapse aktiivsus ja loovus	7
	2.3.8. Lapse tervise hoidmine	7
2.4	ÕPPE- ja KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS.....	7
3	LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED NING KORRALDUS	8
3.1	LAPSE ARENGU JÄLGIMINE	8
3.2	LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA VALDKONNAD:.....	9
	3.2.1. Tunnetus- ja õpioskused.....	9
	3.2.2. Sotsiaalsed oskused	10
	3.2.3. Enesekohased oskused	10
	3.2.4. Mänguoskused.....	11
3.3	LAPSE ARENGU HINDAMISE MEETODID:.....	11
3.4	KASVUMAPI KOOSTAMINE	12
4	ERIVAJADUSEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	14
4.1	ERIVAJADUSEGA LAPS.....	14
4.2	ERIVAJADUSTEGA LASTE ABISTAMISE JA ARENDAMISE TÖÖKORRALDUSLIKUD TASANDID.....	14
	4.2.1 I tasand Märkamise ja esialgne toetamine, varajane sekkumine	14
	4.2.2 II tasand Täpsem vajaduste väljaselgitamine, nõustamine.....	15
	4.2.3 III tasand Lapse arengutasemele vastav õpetus e sekkumine	16

5	LAPSEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	17
6	ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	20
7	LISA NR 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD.....	21
8	LISA NR 2 VALDKOND ÜLDOSKUSED	63
8.1	MÄNGUOSKUSED.....	63
8.2	TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED	69
8.3	ENESEKOHASED OSKUSED	70
9	LISA NR 3 VALDKOND LIIKUMINE.....	71
10	LISA NR 4 VALDKOND MUUSIKA	76

1 TALLINNA ENDLA LASTEAIA LIIK JA ERIPÄRA

1.1 LASTEAIA LIIK JA ÜLDINFO

1.1.1 Tallinna Endla Lasteaed, (edaspidi: lasteaed), on Tallinna Kesklinna piirkonnas asuv munitsipaalõppeasutus, mis juhindub oma tegevuses riigi ja kohaliku omavalitsuse seadustest, määrustest ja õigusaktidest ning lasteaia põhimäärusest.

1.1.2. Lasteaia aadress on: Endla 21, Tallinn, 10122.

1.1.3. Lasteaed on asutatud 15. septembril 1952. aastal.

1.1.4. Lasteaias on 4 rühma: 1 liit- ja 3 aiarühma, kus käivad lapsed vanuses 1,6-7.a.

1.1.5. Lasteaia õppe- ja kasvatusetegevus toimub üldõpetuslikku mõtteviisi arvestades eesti keeles integreeritud tegevuste ja mängulise õppena.

1.1.6. Lasteaed on avatud 07.00- 19.00.

1.2 LASTEAIA ERIPÄRA

Lasteaed on eesti õppekeelega Tallinna munitsipaalharidusasutus, kus võimaldatakse koolieelses eas lastele hooldu ja alushariduse omandamist. Õueala on suur ja looduslikult mitmekesine. Puude- ja taimede liigirohkus võimaldab õpetada lastele looduse seaduspärasusi, selle mitmekesisust ja aastaegade vaheldumist. Territooriumile on paigaldatud mitmekülgsed tegevusi võimaldavad õuemänguvahendid. Õppe- ja kasvatusetöö toimub õppekava alusel, mis lähtub riiklikust õppekavast. Õppetegevused toimuvad integreerituna, temaatilise õpetuse kaudu lähtutakse ümbritsevast keskkonnast ja arengu järjepidevusest. Lasteaia asukohast sõltuvalt pööratakse suurt tähelepanu liikluskasvatusele.

Õppe- ja kasvatusetegevuste läbiviimisel arvestatakse lapse individuaalsust ja erivajadusi. Aastate jooksul on välja kujunenud erinevad traditsioonid, mis toetavad põhitegevust ja soodustavad koostööd. Lasteaia kollektiiv teeb tihedat koostööd lastevanemate ja üldsusega pakkudes lastele uute teadmiste omandamist, mängulisust, avastamisrõõmu, positiivseid emotsioone. Oluliseks peame lastevanemate rahulolu meie tegemistega.

1.2.2. Väärtused

Organisatsioonikultuuri osana on koostöös lastevanematega väljatöötatud ja korrigeeritud Tallinna Endla lasteaia põhiväärtused:

Ausus	Oleme ausad mõtetes ja tegudes, meie püüdlused on läbipaistvad ja lihtsalt mõistetavad
Sallivus	Austame, mõistame, märkame erivajadusi, erinevaid põlvkondi ning erinevate rahvaste kultuure ja omapära
Hoolivus	Toetavas õhkkonnas hoolime endast, teistest ja ümbritsevast maailmast, hoolime tervisest ja arengust.
Koostöö	Koostöö suurte ja väikestega viib sihile, koostöös kujundame positiivse sisekliima

2 ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED

2.1 ÕPPEKAVA TAOTLUSED

Tallinna Endla Lasteaia õppekaval on:

- **avatuse taotlus**- õppekava on pidevas uuenemises, kaasates sellesse protsessi lapsevanemaid ja õpetajaid;
- **turvalisuse taotlus**- koostöös lastevanematega ja kaasatud spetsialistidega toetatatakse lapse füüsilist ja psüühilist heaolu;
- **arendav taotlus**- lapsest lähtuva õpi- ja kasvukeskkonna loomisega toetatakse kõiki laste arengu aspekte;
- **õpetav taotlus**- lasteaia lõpetamisel on lapse edukal iseseisva toimetulekul ja edasijõudmisel nii koolis kui ka igapäevaelus suur roll;
- **mängulisuse taotlus**- toimub mänguliste tegevuste kavandamine, laps ei taju õppimist kui sellist, õppimine toimub läbi praktilise kogemise ja isetegemise;
- **individuaalsuse taotlus**- õppesisu on jaotatud vastavalt laste vanusele ja vajadustele, uute teadmistega tutvumisel on lapsele lähtekohaks tema eelnevad kogemused ja teadmised;

- **sõltumatuse taotlus**- õppemeetodite, õpikeskkonna, teemade ja vahendite valikul on nii lapsel kui ka õpetajal valikuvõimalus ja vabadus katsetada;
- **lõiminguline taotlus**- õppesisu esitatakse tegevuste vahelises lõimingus.

Õppekava on koostatud lapsest lähtuvalt, suunatud lapse arenemise ja kasvamise toeamisele kui põhiprotsessile lasteaia;

2.2 ÕPPEKAVA EESMÄRGID

Lähtudes Koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast on õppe- ja kasvatusprotsessi üldeesmärk lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteaia koostöös. Õppe- ja kasvatusprotsessi üldeesmärgist lähtuvalt toetab lasteaed lapse üldoskuste arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel:

- 1) terviklik ja positiivne minapilt ning ümbritseva keskkonna mõistmine;
- 2) otsustus- ja vastutusvõime;
- 3) oskus mõista häid käitumistavasid ja nende vajalikkust igapäevaelus;
- 4) enesevalitsemise ja koostöö oskus;
- 5) kehaline aktiivsus ja arusaam oma tervise hoidmise tähtsusest;
- 6) õpihuvi- ja tegutsemisoskused;

2.3 ÕPPEKAVA RAKENDUMISE PÕHIMÕTTED

2.3.1. Individuaalsuse arvestamine. Arvestatakse lapse vanuselist, soolist eripära, keele – ja kultuuritausta. Iga lapse arengu ja õppimise soodustamiseks on vaja õppe- ja kasvatusgevusi individualiseerida, sest kõik lapsed on ainulaadsed, erinedes suuresti nii võimete kui arengutempo poolest.

2.3.2. Humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine. Lasteaia igapäevane elu ja töökorraldus baseerub lapsest lähtuval kasvatusel ja sellega seonduval väärtussüsteemil. Väärtustatakse eesti kultuuritraditsioone ja arvestatakse teiste kultuuride eripäraga.

2.3.4. Avatuse printsiipide rakendamine. Koostöö kavandamine erinevate sihtgruppidega põhineb valmisolekul õppida igast kogemusest ise ja jagada väärtuslikke kogemusi teistega. Lastevanematega koostöö aluseks on igapäevane vahetu suhtlus ja õpitu sisu tutvustamine erinevaid meetodeid appi võttes.

2.3.5. Tegevuste lõiming ja üldõpetuslik mõtteviis. Tegevused lõimitakse, uued teadmised seostatakse eelnevalt õpitudga ning kujundatakse oskust siduda teadmisi reaalse ja igapäevase eluga. Lapses arendatakse eneseanalüüsioskust – võimet oma tegevuse tulemuslikkust ja tagajärgi hinnata.

2.3.6. Mängu kaudu õppimine. Õppetegevustes suunatakse last läbi mängu, matkimise, uurimise, katsetamise jm. teadmiste ja oskuste omandamisele ning valmistatakse aktiivseks õpitemgevuseks koolis. Õppetegevuste läbiviimisel kasutatakse lisaks üldõppele ka aktiivõppe, avastusõppe (teadusõpe), rühmatöö, õuesõppe, draamaõppe jt meetodite elemente.

2.3.7. Lapse aktiivsus ja loovus. Väärtustatakse last partnerina, mis kätkeb endas aktiivsust, iseseisvust valikute tegemisel ning julgust oma ideid ja mõtteid välja öelda, olla kaasatud tegevuste kavandamisse.

2.3.8. Lapse tervise hoidmine. Igapäevaste tegevuste käigus juhitakse lapse tähelepanu tervislike eluviiside tähtsusele ning spordiradade kaudu soodustatakse liikumisharjumuste tekkimist.

2.4 ÕPPE- ja KASVATUSTEgevuse KORRALDUS

2.4.1. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel arvestatakse rühma päevakava, mis määrab vastavalt laste eale päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ja õpetajate poolt kavandatud õppe- ja kasvatustegevused.

2.4.2. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel toimub tegevuste kavandamine 01. septembrist kuni 31. maini. Vastavalt pedagoogilise nõukogu otsusele esitatakse nädalaplaan ELIIS keskkonda iga nädala reedeks ja esmaspäeva hommikuks pannakse rühmastendile tutvumiseks välja lastevanematele. Suvisel perioodil, 01. juuni- 31. august, ei toimu lasteaias tavapärasest tegevuste kavandamist. Toimub eelnevate teadmiste kordamine mängulistest õuetegevustes.

2.4.3. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine toimub nädala kaupa. Nädala planeerimisel on aluseks õppekava õppe- ja kasvatustegevuste sisu jaotus valdkonniti laste vanuste ja kalendrikuude lõikes. Õppe- ja kasvatustegevusi viiakse läbi üksteisega lõimitult mängulise

õppe kaudu. Nädala planeerimisel kavandatakse õpetajate poolt põhitegevusi, mille kaudu lapsed omandavad uusi teadmisi ning lõimitud tegevusi, mille kaudu korratakse eelnevaid teadmisi. Teema valikul on õpetajatel vabadus valida loov lähenemisviis nädala planeerimiseks valdkondade pädevusi arvestades. Oluliseks põhimõtteks on laste huvid ja soovidega arvestamine tegevuste kavandamisel ning paindlikkus kavandatu muutmisel lähtuvalt laste ettepanekutest ja ideedest. Tegevuskoha valikul arvestatakse nii üldisi kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgi, eri valdkondade sisude ja tegevuste lõimimist, tegevusteks vajalikke vahendeid ning pedagoogide ja personali kaasamist. Tegevuste kavandamisel rakendatakse erinevaid grupi- ja koostöövorme, et tagada laste aktiivne tegevustes osalemine.

2.4.4. Tegevuste kordade arv nädalas on pedagoogilise nõukogu otsusega kinnitatud, õpetajatel on vabadus otsustada, milliste tegevuste kaudu nädala jooksul eesmärgi saavutatakse.

2.4.5. Õpisisu on jagatud valdkondade ja kavandatavate tegevuste kaupa. Lasteaias käsitletakse ainetevahelisi seoseid tegevuste lõiminguna. Lõiminguna mõistetakse kavandamisel seoseid teema ja nädala lõikes ning seoseid ühe päeva tegevuste lõikes.

Iga päeva lõikes lõimitakse järgmisi valdkondi:

- Mina ja keskkond
- Keel ja kõne
- Matemaatika
- Muusika
- Liikumine
- Kunst

2.4.6. Lähtuvalt laste vanusest ja arengutasemest saavutatakse loetelus olevate tegevuste kaudu nädalaks püstitatud eesmärgid. Toimib järjepidevuse printsiip. Õppe- ja kasvatustegevuste eesmärkide täitmist hinnatakse PDCA-tsükli alusel, põhirõhk on laste tegevuse hindamisel keskendudes protsessile.

3 LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED NING KORRALDUS

3.1 LAPSE ARENGU JÄLGIMINE

Lapse individuaalse arengu jälgimine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatustehingust, mille käigus kogutakse informatsiooni lapse arengu erinevatest valdkondadest laste üldoskustest

lähtuvalt. Selgitatakse välja lapse baasoskused/teadmised, tema tugevad küljed ja toetatakse nendele oma igapäevatoos, et tagada lapse edutunnetus. Laste arengu hindamine on enesehindamise allikaks õpetajatele, kes saavad laste tegevuse hindamise kaudu tagasisidet enda poolt valitud meetodite ja võtete rakendumise tulemuslikkusele.

Kõikide laste arengut kirjeldatakse, analüüsitakse ja hinnatakse järjepideva tegevusena õppeaasta jooksul ning tulemused fikseeritakse laste arengulehtedel. Kogutud informatsioon on aluseks teabe pakkumisel lapsevanemale arenguveestluse käigus. Vajadusel sõlmitakse kokkulepe arendustöökäigaks õpetaja ja lapsevanema vahel.

3.2 LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA VALDKONNAD:

- 1) lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ja õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad (õppekava LISA nr.1-4);
- 2) lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt;
- 3) arengu kirjeldamisel, analüüsimisel ja hindamisel peetakse silmas lapse arengut tervikuna;
- 4) hindamise meetodite valikul lähtutakse lapse individuaalsetest vajadustest ja arengutasemest;
- 5) laste arengu hindamisprotsessi kaasatakse lapsevanemad

Lapse arengut jälgitakse ja hinnatakse järgmistes valdkondades:

3.2.1. Tunnetus- ja õpioskused e lapse infootlusoskused.

- 1) taju ja tähelepanu – selgitatakse välja, milline on taju eristamisvõime ja maht, kuidas võrd mõtestatult laps ümbritsevat tajub, kas tal õnnestub tähele panna olulist ja kui püsiv tähelepanu on;
- 2) mälu ja teadmiste omandamine – jälgitakse, mida teevad lapsed selleks, et info meelde jääks ja kuidas õnnestub salvestatud info mälust kätte saada;
- 3) mõtlemine – selgitatakse välja, millised on analüüsi- ja sünteesioskused, milliste tunnuste alusel laps võrdleb, rühmitab ning kuidas järjestab;
- 4) arutlus- ja järeldusoskused;

5) õpioskused – jälgitakse laste soovi tegutseda koos täiskasvanuga ja järgida juhiseid, valmisolekut ja oskust uurida, katsetada ning hankida ise uusi teadmisi, oskust harjutada õpitavat, küsida ja kasutada abi.

3.2.2. Sotsiaalsed oskused e. lapse oskus suhelda ümbritsevate inimestega, nii eakaaslaste kui täiskasvanutega, nii tuttavate kui võõrastega. Hinnatakse:

- 1) soovi olla kontaktis, oskust kontakti algatada ja seda hoida ning oskust väljendada enda seisukohti;
- 2) oskust saada aru teiste inimeste emotsioonidest, mõista nende käitumise motiive ja aktsepteerida enda omadest erinevaid seisukohti;
- 3) valmisolekut ja oskust lahendada erimeelsusi;
- 4) oskust käituda viisil, mis püüdleb teiste heaolu – lohutada, abistada, jagada asju jne;
- 5) oskust tegutseda koos eakaaslaste või täiskasvanutega, seada ühiseid eesmärke, kehtestada reegleid ja pidada neist kinni.

3.2.3. Enesekohased oskused e. lapse võime mõista iseennast - oma tundeid ja mõtteid ning olla oma tegevustes iseseisev. Hinnatakse:

- 1) lapse iseseisvust seoses konkreetsete eneseteenindusoskustega;
- 2) lapse võimeid algatada uusi tegevusi ning olla neis püsiv;
- 3) lapse suutlikkust mõista ümbritsevas keskkonnas tegutsemisest tulenevaid ohtusid ja oskust valida ohutuid tegevusi;
- 4) lapse suutlikkust saada aru oma tunnetest, väljendada neid sotsiaalselt aktsepteeritaval moel ja tulla toime negatiivsete emotsioonidega;
- 5) oskust märgata nii enda füüsilisi kui psüühilisi omadusi ning neid kirjeldada;
- 6) oskust näha endas positiivset, mis on aluseks enesetõhususe kujunemisele, mis omakorda seondub suurema algatusvõime ja tegutsemisjulgusega;
- 7) oskust mõista sotsiaalset tagasisidet oma käitumisele ja arvestada sellega;
- 8) oskust toime tulla esmase eneseteenindusega: söömine, tualeti kasutamine, riietumine, kammimine ja hügieeniharjumused;

9) oskust toime tulla teiste eneseteenindusoskustega: oma asjade hoidmine, enese järelt koristamine, oludele vastava riie valik, söögi (nt võileiva) valmistamine jmt.

3.2.4. Mänguoskused e. matkimine, loomingulisus ning sündmustes sisemise korrapära ja loogika taipamine. Jälgitakse:

- 1) kuidas lapsed kasutavad mängudes lelusid ja igapäevaesemeid;
- 2) milliseid süžeesid läbi mängitakse ja mil määral kajastuvad mängudes hiljuti õpitud uued oskused;
- 3) kuidas oskavad lapsed mängu alustada, kuiõrd loogiline on mängu käik ja kui püsiv laps selles tegevuses on;
- 4) kuiõrd vastavad vanusele mänguliigid, milles laps osaleb;
- 5) kuidas lapsed koosmängudes omavahel suhtlevad – kuidas organiseeritakse mängusituatsioone, st kuidas otsustatakse mängu valik, kuidas jagatakse rolle ja mänguasju, kuidas luuakse reeglid ja reguleeritakse neist kinnipidamist jne.

Õppekava lisana on lahti kirjutatud, milliste üldoskuste omandamist eri vanuses lastel eeldatakse (Õppekava LISA nr. 2). Põhjalikult on lahti kirjutatud mänguoskuste valdkond, kuna mäng on koolieelses eas lapse põhitegevus. Lapse arengu paremaks toetamiseks on õppekava lisadena esitatud arenguvestluste eeltööna õpetajate poolt koostatud laste arengu jälgimise tabelid, mille alusel toimub kevadel laste arengu hindamise fikseerimine vanuserühmade lõikes.

3.3 LAPSE ARENGU HINDAMISE MEETODID:

Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga. Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatustest. Pedagoogid viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel ning lapsi jälgitakse nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud tegevustes. Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.

Lapse arengu hindamise põhimõtted

Lasteaiaõpetaja jälgib kavakindlalt lapse kehalist, vaimset ja sotsiaalset arengut.

Lapse arengu hindamisel kasutatakse enamasti vaatlusmeetodit, samuti analüüsitakse laste töid, intervjueritakse lapsi ja viiakse läbi lapse arengu planeeritud hindamisi täites arengutabelid lapse täisaastast lähtuvalt.

Vanematele tutvustatakse kasutatavaid meetodeid, tunnustatakse laste toimetulekut, edasiminekut, positiivseid hoiakuid ja huve. Tagasiside lastevanematele õpetajate poolt antakse üks kord aastas arenguvestluse käigus ning kevadel laste arengu hindamislehtede kaudu. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutust.

Kõik lapse arengu hindamist puudutavad materjalid on konfidentsiaalsed.

Lapse arengu hindamisel jälgitakse kolme põhiaspekti:

- Sotsiaalne areng - hindamisel vaadeldakse lapse tegutsemist ja suhtlemist teiste laste ja täiskasvanutega, lapse tegevuste, eelkõige mängu arengut, iseseisvust ning toimetulekuoskusi, ka emotsioonide kontrolli ja väljendamise oskust, mis on tihedalt seotud kollektiivis kohanemisega; vaadeldakse ka lapse kõlbelist ja esteetilist arengut.
- Vaimne areng - hindamisel vaadeldakse psüühiliste protsesside ja kujutluste ning õppimise alusoskuste arengut. Siia kuulub ka kõne kasutamise ja mõistmise hindamine.
- Kehaline areng - hindamisel vaadeldakse eelkõige lapse üld- ja peenmotoorikat: koordinatsiooni, kõndi, rühti ja tasakaalu, painduvust, täpsust, näo- ja sõrmelihaste kontrolli oskust ning jõudu ja vastupidavust.

3.4 KASVUMAPI KOOSTAMINE

3.4.1. Lapse arengu jälgimine on pidev aastaringne protsess, mis kajastub lapse individuaalsel arengukaardil. Materjalide kogumine arengumappi/ kasvumappi toimub õppeaasta jooksul. Lapse arengu andmed on konfidentsiaalsed.

Arengumapi sisu sõltub rühmasisesest kokkuleppest:

- 1) Lapse koostatud arengumapp: laps valib materjalid ise, õpetajal on suunav roll; sisaldab ainult lapse loomingut, tema enda arvamusi, hinnanguid ning tulevikuplaane (lapse töid, õpetaja üleskirjutatud intervjuusid, fotosid, jne).

- 2) Õpetaja koostatud arengumapp: sisaldab lapse individuaalset arengukaarti; tähelepanekuid lapse tegevuste kohta; lapse mängu kirjeldusi; õpetajate poolt valitud lapse töid, mis näitavad lapse arengut; lapse huvitavaid ütlemissi, arvamusi ja sõnalist loomingut; lapsevanemate täidetud küsitluslehti lapse kohta; õpetajate ja tugispetsialistide täidetud lapse arengu vaatluslehti.

Vastavalt pedagoogilise nõukogu otsusele vaadatakse arengumapp üle, täiendatakse ja tehakse põhjalikud korrektseid sissekanded vähemalt 1 korda aastas ja vastavalt vajadusele 2 korda aastas:

- 1) Sügisel, mille tulemusena saavad pedagoogid teada lapse need arenguvaldkonnad, mis vajavad aasta jooksul enamat tähelepanu, mida arvestada tegevuste planeerimisel, keda tuleks tugispetsialistide juurde konsultatsioonile saata, kuidas probleemide ilmnemise korral lapse arengut suunata ja toetada.
- 2) Kevadel, mille tulemusena saavad pedagoogid teada lapse arengu edenemise õppeaasta jooksul.

Lapsevanem tutvub lapse arengumappidega ning nende põhjal toimub lapsevanemate ja pedagoogide vahel lapse arenguestlus, kus mõlemal osapoolel on võimalik avaldada oma arvamust ja seada edasisi ühiseid sihte. Lasteaiast lahkudes saab laps arengumapi kaasa.

3.4.2. Pärast arenguestluste läbiviimist esitatakse koondkokkuvõtte õppejuhile.

3.4.3. Kõikidele Tallinna Endla Lasteaia õppekava läbinud lastele antakse koolivalmiduskaart (Õppekava Lisa 11.7). Laps, kes ei saavuta kooliminekuks mingitel põhjustel kooliküpsust, teavitatakse vanemaid võimalusest taotleda koolipikendust. Koolipikendust saanud lapsele koostatakse vajadusel koostöös lapsevanematega, rühmaõpetajate ja vajalike erispetsialistidega järgmiseks õppeaastaks individuaalne arengukava, lähtudes lapse arengutasemest. Lapse arengu andmed on konfidentsiaalsed.

3.4.4. Lapse arengu toetamine on kogu Tallinna Endla Lasteaia personali meeskonnatöö. Lapse arengu hindamisest ja hindamise tulemustest annab õppeaasta kokkuvõttes ülevaate õppejuht.

4 ERIVAJADUSEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

4.1 ERIVAJADUSEGA LAPS

Erivajadusega laps on laps, kelle võimetest, tervises seisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas või rühma tegevuskavas. Määratlemise aluseks on kuulmis-, nägemis-, kõne- keha- ja intellekti puuded, spetsiifilised arenguhäired, emotsionaalsed ja käitumishäired, pervasiivsed arenguhäired ning andekus.

4.2 ERIVAJADUSTEGA LASTE ABISTAMISE JA ARENDAMISE TÖÖKORRALDUSLIKUD TASANDID

Erivajadusega lapse jaoks ei pruugi õppekava alusel läbiviidav õppe-kasvatustöö olla sobiv. Et toetada lapse võimetekohast ja mitmekülgset arengut ja võimaldada tal jõukohaselt osaleda õppe- ja kasvatustöös on kõige olulisem tugineda lapse arengulisele vanusele ja seada jõukohased eesmärgid.

Tallinna Endla Lasteaias on erivajadusega lapse arengu toetamine meeskonnatöö. Meeskonnatööd koordineerib lasteaia direktor ja õppejuht.

Erivajadusega lastega töötamise (neile abi ja toe pakkumine) süsteem on kolmetasandiline, kus iga eelnev tasand loob pinnase järgneva tasandi tõhusamaks toimimiseks.

4.2.1 I tasand Märkamine ja esialgne toetamine, varajane sekkumine

Erivajadusega lapse õigeaegne märkamine, mille sisuks on:

- 1) ülevaate saamine rühma eripäradest ja võimaliku mahajäämuse või andekuse õigeaegne avastamine
- 2) erivajaduse määratlemine, mille käigus arutletakse, millisel määral erineb lapse arengutase eakaaslaste arengutasemest, missugused on konkreetse rühma/ lasteaia (keskkond) võimalused ja inimeste (rühmaõpetajate, õpetajaabide) oskused laste erinevusi märgata ja neid arvestada, erivajaduse iseloomu väljaselgitamine: ajutine* või püsiv
- 3) võimaluste leidmine erivajaduse/probleemi/raskuse ennetamiseks, korrigeerimiseks
- 4) lapsevanema(-te) kaasamine probleemi lahendamisse, arendustööga alustamine /(esialgne toetamine)

I tasandil toimub nn varajane sekkumine* so arenguliste erivajadustega laste võimalikult varajane märkamine (vanuses 0-3) I tasandi valdavalt rühmasiseses töös on olulisim osa õpetajate ja õpetaja abide suhtumisel erivajadustesse, erivajadusega lapsesse, sealhulgas suutlikkusel märgata ja soovis toetada teistest erinevat last. Senisest enam tähtsamaks peaks muutuma õpetaja abi roll ja osalus lastega tehtavas töös, mis omakorda võimaldab pakkuda lastele tegevustes efektiivsemat individuaalset juhendamist.

4.2.2 II tasand Täpsem vajaduste väljaselgitamine, nõustamine

Kui esialgse laste arengu analüüsimise põhjal selgub, et mõne lapse arengutase erineb väga oluliselt *ülejäanud laste tasemest, toimuvad täiendavad uuringud, mille käigus hinnatakse konkreetse lapse arengutaset täpsemalt:

- 1) kõne- ja keelearengu probleemidega lastega kaasatakse logopeedi, kes kontrollib lapse üle ja annab omapoolse hinnangu ja tagasiside
- 2) raskemate ja keerulisemate juhtumite puhul kaasatakse erispetsialiste väljapoolt lasteasutust (psühholoog, eripedagoog, eriarstid, perearst, sotsiaaltöötaja jt)

Enne erispetsialistide kaasamist toimub vajadusel täpsustav rühma- ja/või lasteaiasisene lisateabe kogumine konkreetse lapse kohta (korduv ja täpsem lapse käitumise vaatlus erinevates tingimustes, last ja tema kasvukeskkonda puudutava lisateabe kogumine, lapse võimete ja oskuste uuring. Rühmaõpetaja poolt eelnevalt kogutud teave (lapse iseloomustus, arengumapp ja vaatluskaart) edastatakse lapsevanema vahendusel lisauuringuid tegevale spetsialistile. Täpsustava hindamise tulemuseks on nende arenguaspektide väljaselgitamine, mille osas konkreetse lapse arengutase erineb eakohasest, tuuakse välja lapse tugevad ja arendamist vajavad küljed. Iga spetsialisti kokkuvõte ja soovitused arendustöök võimaldavad arengukeskkonda lapse vajadustele sobivamaks muuta. Kõik last puudutavad küsitlused, vaatlused, uuringud viiakse läbi ainult lapsevanema nõusolekul. Täpsustava hindamise kokkuvõtetest lähtuvad meeskonnaliikmete edasised tegevused (arendustöö jätkamine samal või tõhustatud viisil, täiendavate uuringute soovitamine ja teostamine, ettepanek nõustamiskomisjoni suunamiseks vm)

3) nõustamine arenguvestluse vormis:

- perele ja teistele, kes lapsega tegelevad, antakse ülevaade kogunenud teabest lapse kohta (vanema nõusolekul) ja toetatakse selles orienteerumist,

- kirjeldatakse võimalikult täpselt lapse arengutaset ja selle erinevust eakohasest,
- arutletakse lapse ning pere vajaduste ja lasteaia olemasolevate võimaluste üle last abistada,
- arendustöö jätkamine samal või tõhustatud viisil,
- vanemate kaasamine lapse arengut puudutavasse otsustamis- ja vastutamisprotsessi

Arvestama peab ka asjaoluga, et võib tekkida olukord, kus lapsevanem ei pruugi tahta oma lapse erivajaduse esiletõstmist.

4) vajadusel erivajadusega lapse suunamine nõustamiskomisjoni, kes konkretiseerib eriabi vormi ja mahu ning suunab vajadusel lapse tema arengust lähtuvalt sobivasse erilasteaeda/rühma. Nõustamiskomisjoni suunatakse ka koolipikenduse* taotlejad/ saajad.

4.2.3 III tasand Lapse arengutasemele vastav õpetus e sekkumine

Kogutud teabe põhjal leitakse erivajadusega lapsele ja perele sobiv sekkumise viis. Arengukeskkonna kujundamisel arvestatakse last uurinud spetsialistide ja/või nõustamiskomisjoni soovitusi ning lapsevanemate soove ja arvamusi. Tallinna Endla Lasteaed kui tavalasteaed võimaldab (saab võimaldada) erivajadusega lapsele individuaalset lähenemist. Individualiseerimise võimalusteks on:

- 1) individuaalne lähenemine rühmaõpetajate ja õpetajaabide poolt ning tegevuste individualiseerimine ja diferentseerimine, õppe- ja kasvatustegevuse kohandamine erivajadusega lapse jaoks
- 2) koostöö õppenõustamiskeskuse logopeediga (lapse kõne kui peamise suhtlusvahendi kujundamine, arendamine ja vajadusel korrigeerimine)
- 3) koostöö muusikaõpetajaga (huvi äratamine muusika, selle kuulamise ja musitseerimise vastu; mitmekesiste positiivsete muusikaliste impulsside pakkumine loovaks tegevuseks, suhtlemiseks, eneseväljenduseks; rütmi- ja kuulmistaju arendamine)
- 4) koostöö liikumisõpetajaga (liikumisaktiivsuse stimuleerimine ja soodustamine, kinesteetilise ja ruumitaju ning koordinatsiooni arendamine);
- 5) vajadusel individuaalse arenduskava (IAK) koostamine koolipikenduse saajatele, andekatele ja raskemate kahjustustega (sünnieelsed, -aegsed, või -järgsed kahjustused) lastele, kes vajavad süsteemset, pikemaajalist ja puudespetsiifilist sekkumist.

- 6) lapsevanemate pedagoogilis-psühholoogiline nõustamine ja juhendamine ning julgustamine oma lapsega teadlikult tegutsema.

Võrdselt toetamist vajavad nii andekad kui ka arengus mahajäänud lapsed. Õigeaegse sekkumisega ennetatakse käitumis- ja suhtlemisraskusi. Mida varem lapse erivajadusi märgatakse, kirjeldatakse ja arendustööd alustatakse, seda paremad on lapse võimalused toimeta igapäevaelus ja koolis. Samas ei tohiks erivajadustega laste individuaalne abistamine takistada teiste laste tööd.

Erivajadustega lastega töö põhimõtteks Tallinna Endla Lasteaias on: arendada eelkõige seda, milleks lapsel on eeldusi, tema tugevaid külgi, et seeläbi saavutada maksimaalne areng ja eduelamus.

Käesolev juhendmaterjal määratleb erivajadustega lastega tehtava töö suunad ja põhisisu Tallinna Endla Lasteaias, samas aga ei määra järgalt kindlaks tööviise ega meetodeid õpetajate jaoks ning jätab võimaluse konkreetsele rühmale (õpetajale) ise välja töötada sobivad lahendused tööks erivajadustega lastega.

5 LAPSEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

5.1. Eesti Vabariigi haridusseaduse § 24 kohaselt omandatakse alusharidus põhiliselt kodus ning selle eest vastutavad vanemad või neid asendavad isikud. Perekondlikku kasvatust toetavad ja täiendavad koolieelsed lasteasutused.

5.2. Lapsevanematel ja lasteaia personalil on ühine vastutus lapsele soodsa arengukeskkonna loomisel, tema arengu, kasvu ja õppimise toetamiseks. Kodu kasvatuspõhimõtete tundmine on aluseks lasteaia õpetajale lapse kasvatuskäitumise hindamisel ja rühma tegevuskava koostamisel. Ainult omavahelises aktiivses koostöös suudavad kodu ja lasteaed luua tingimused, kus kavandatud tegevused ja ühine lähtekoht annavad soovitud tulemusi.

5.3. Koostöö lapsevanematega eeldab partnerlussuhete loomist. Partnerluse põhimõtetest lähtuva koostöö tunnusteks on:

- 1) koostöövormide mitmekesisus, mis lõimub erinevate vajaduste ja võimalustega,
- 2) lapsevanemate omavaheliste kontaktide soodustamine,
- 3) lapsevanemate kompetentsusesse ja vastutusse tõsine suhtumine,
- 4) abivalmidus probleemide lahendamisel,

- 5) huvitavate mõtete ja ettepanekute vastastikune vahetamine,
- 6) lapsevanemate hea enesetunne lasteaias.

Koostöö esmaseks oluliseks tunnuseks on toimiv rühmatasandi meeskond, kes arvestab lapsevanemate arvamuste ja soovidega ning suhtleb nendega usalduslikult ja mõistvalt. Seetõttu väärtustame oma lasteaias head meeskonnatööd ja lähtume rühma meeskondade moodustamisel töötajate arenguveestluste tulemustest ning lapsevanemate soovidest. Lisaks eelnevale peame oluliseks lasteaiatöökorraldust, mis toetab partnerluse teket koostöös, lasteaias hinnatud väärtusi ning personali ametialaseid oskusi.

5.4. Partnerluse põhimõtted koostöös lapsevanematega on:

- 1) **usaldus** – komplekteerime erialaselt kompetentseid rühma meeskondi ja võimaldame meeskondadel pidevat professionaalset enesearendamist, et mõista lapsevanemate kasvatusväärtusi;
- 2) **konfidentsiaalsus** - peame lubamatuks igasuguse meile usaldatud info levitamist;
- 3) **austus ja lugupidamine** - väärtustame iga perekonna erinevaid võimalusi, mis ei pruugi kokku langeda meie nägemusega;
- 4) **dialoog** - peame väga oluliseks teise poole arvamuste kuulamist ja üheskoos lahenduse leidmist;
- 5) **kuulamine** - iga lapsevanema poolt väljaöeldud mõte on meie jaoks oluline, näitame selle vastu üles huvi ja usalduslikkust;
- 6) **avatust** - väärtustame mõlema poole avatust suhtlemisel.

5.5. Lasteaiatutvustamine lastevanematele toimub:

- 1) **uute lastevanemate koosoleku kaudu**- toimub meeskondade tutvustamine ja tutvumisankeedi täitmine lastevanemate poolt; võimalusel kutsutakse koosolekule esineja, kes tutvustab lastevanematele lasteaiaga kohanemist;
- 2) **lasteaiatutvustamine kaudu**- koduleheküljel on esitatud lasteaiatutvustamine, visioon, lasteaiatutvustamine, lasteaiatutvustamine ja pildigalerii lasteaiatutvustamine, uudiste nurk ja kuu sündmuste rubriik ning tagasiside saatmise võimalus;
- 3) **lasteaiatutvustamine kaudu**- toimub lastevanemate kurssi viimine lasteaiatutvustamine, tutvustatakse kodukorra põhimõtteid;

5.6. Hindamisalane koostöö lastevanematega toimub:

- 1) **juhtkonna poolt väljatöötatud tagasisidestamisüsteemi kaudu**- selgitatakse välja lapsevanemate ootused lasteaiale ja rahulolu lasteaiaga;
- 2) **arenguestluste kaudu**- positiivses miljöös saavutatakse ühised kokkulepped lapse edasiseks heaks käekäiguks ja arenguks, lähtepunktiks lapse tugevused;
- 3) **kodulehekülje kaudu**- igal lapsevanemal võimalus anonüümselt avaldada arvamust lasteaias toimuvast;
- 4) **vestluste kaudu**- igapäevast infovahetust väärtustatakse ja seda rakendatakse töös;
- 5) **hoolekogu kaudu**- hoolekogul on iseseisev roll oma tegevuse kavandamisel ja koordineerimisel.

5.7. Pedagoogiline koostöö lastevanematega toimub:

- 1) **nädalaplani kaudu**- rühma stendile on iga nädala esmaspäeval välja pandud lapsevanematele tutvumiseks nädalaplaan, et toetada vanemaid lapse arendamisel ja õpetamisel;
- 2) **infostendide kaudu**- lastevanematele edastatavat infot vahetatakse stendidel pidevalt ja juhitakse lapsevanemate tähelepanu info muutumisele, info on lapsevanemale soovitusliku iseloomuga;
- 3) **lastevanemate koosolekute kaudu**- igal sügisel tutvustatakse lastevanematele õppeaasta põhimõtteid, eesmärke ja tegevuste kavandamise ja läbiviimise põhimõtteid; kevadel tehakse kokkuvõtted õppeaastast ja tutvustatakse lastevanematele;
- 4) **rühma tegevuskava koostamise kaudu**- rühma tegevuskava koostamisel arvestatakse lastevanemate soovide ja ettepanekutega;
- 5) **näituste kaudu**- iga rühm leiab õppeaasta alguses variandi, kuidas tutvustada lastevanematele lasteaias tehtavaid töid;
- 6) **ürituste kaudu**- lastevanemate koosolekule ja üritustele edastatakse personaalsed kutsed, tagamaks lapsevanema huvi ja osalemine üritustel, ürituse kavandamisel ja läbiviimisel mõeldakse lapsevanema aktiivse osaluse ja rolli üle; väärtustatakse iga rühma panust ühisürituste korraldamisel;
- 7) **igapäevatöösse kaasamise kaudu**- võimaldatakse lastevanematel osaleda igapäevatöös, asendades näit. ülemajalisel koolitusel olevaid õpetajaid või õpetaja abisid;
- 8) **lastevanemate nõustamise kaudu**- organiseeritakse lastevanemate soovil lühikoolitusi neid huvitavatel teemadel.

6 ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Tallinna Endla Lasteaia õppekava on dokument, mis on pidevas arenemisprotsessis ja seda täiendatakse sisehindamise tulemustest lähtuvalt. Õppekava vaadatakse üle pedagoogilises nõukogus 1 x õppeaastas. Õppekava parendus- ja muudatusettepanekuid võivad esitada kõik pedagoogilise nõukogu ja hoolekogu liikmed. Hoolekogule ja pedagoogilisele nõukogule tutvustatakse õppekavasse kavandatavaid muudatusi. Õppekava kinnitab direktor pedagoogilise nõukogu ettepanekul.

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

7 LISA NR 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD SEPTEMBER

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.	
MINA JA KESKKOND	Mina ja mu pere	<ul style="list-style-type: none"> * näitab oma vanust sõrmedel 	<ul style="list-style-type: none"> * ütleb oma eesnime * ütleb oma vanuse aastates või näitab sõrmedel * nimetab pereliikmeid-ema, isa 	<ul style="list-style-type: none"> * ütleb oma vanuse aastates * teab oma sugu * nimetab pereliikmeid-õde, vend * räägib oma perest ja kes sinna kuuluvad 	<ul style="list-style-type: none"> * teab oma perekonnanime * ütleb, mis aastaajal on ta sünnipäev * kirjeldab oma perekonda (pereliikmed, vanaema ja vanaisa- nende eesnimesid) * kirjeldab tegevusi, mida tehakse koos isaga 	<ul style="list-style-type: none"> * ütleb oma sünnikuu * kirjeldab oma välimust * teab pereliikmete ja lähisugulaste nimesid ja sugulusasteid (onu, tädi) * teab perekonna ja erinevate põlvkondade traditsioone 	<ul style="list-style-type: none"> * tutvustab ennast * teab oma kohustusi ja õigusi * kirjeldab enda omadusi ja huve * ütleb oma sünnipäeva * teab oma pereliikmeid ja lähisugulasi (vanaema, vanaisa jm) * mõistab, et pered võivad olla erinevad * jutustab oma vanavanematest
	Kodu ja lasteaed	<ul style="list-style-type: none"> * teab, kus on tema kapp, voodi, kääterätk. 	<ul style="list-style-type: none"> * teab kodu tähendust, vastates küsimusele, kes kodus elab * nimetab rühmas olevaid mööbliesemeid. * ütleb küsimisel vastuseks mõne kaaslase, õpetaja ja õpetaja abi nimed. * tunneb ära oma lasteaia hoone. 	<ul style="list-style-type: none"> * teab, millised on pereliikmete kodused tööd * nimetab ruume oma kodus * nimetada oma rühma nime. * teab rühma- kaaslaste nimesid. * teab rühmareegleid ja käitub meeldetuletamisel vastavalt. 	<ul style="list-style-type: none"> * kirjeldab oma kodu: korter, maja, talumaja * nimetab kodu asukohta: linnas (linnaosa, linn), maal * nimetab oma lasteaia nime ja vanust. * nimetab oma tegevusi ja mängu * teab lasteaia töötajaid ja nende tegevusi. 	<ul style="list-style-type: none"> * teab kodu tänava nime * räägib pereliikmete kodustest tegevustest ja nimetab oma kohustusi nende hulgas * kirjeldab oma lasteaeda. * kirjeldab täpsemalt enda, eakaaslaste ja täiskasvanute tegevusi lasteaias. * teab kui vana on lasteaed 	<ul style="list-style-type: none"> * kirjeldab oma kodu ja kodukohta. * teab täpset kodust aadressi ja ühe vanema telefoninumbrit * teab lasteaia nime ja et see asub Kesklinnas. * nimetab erinevaid ameteid lasteaias ja nende vajalikkust * räägib lasteaia traditsioonidest, sünnipäeva tähistamisest. * teab, millal on lasteaia sünni-päev ja kui vana lasteaed on
	Väärtused ja reeglid		<ul style="list-style-type: none"> * meeldetuletamise korral tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab. * saab aru täiskasvanu korraldusest tohib, ei tohi 	<ul style="list-style-type: none"> * peab kinni rühmareeglitest. * kasutab viisakussõnu, suhtub sõbralikult kaaslastesse. 	<ul style="list-style-type: none"> * teab mõistete õige ja vale tähendust. * teab ja järgib üldtuntud viisakusreegleid. 	<ul style="list-style-type: none"> * käitub üldtuntud viisakusreegleid järgides ja püüab hinnata oma käitumist. 	<ul style="list-style-type: none"> * teab mõistete ausus ja autus tähendust ning käitub vastavalt * järgib käitumisreegleid erinevates olukordades (kaupluses, teatris, kirikus, kalmistul jm) * vastutab oma tegude ja käitumise eest.

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

	Sügis	* osutab pildile, kus on sügis	* osutab õigesti sügise pildile (sügisel on kirjud lehed)	* nimetab kõiki aastaaegu * ütleb aastaaja kohta mõne iseloomuliku tunnuse	* nimetab kõiki aastaaegu * iseloomustab aastaaega - sügis	* eristab aastaaegu ja teab nende õiget järjekorda * teab sügisele iseloomulikke töid ja tegevusi	* kirjeldab oma sõnadega aastaaega – sügis (sügise tunnused) * eristab aastaaegu ja teab nende õiget järjekorda
	Liiklus	* näitab või nimetab autot, rongi, bussi, lennukit, laeva.	* teab valgusfoori ja selle tulede värve. * nimetab autot, rongi, bussi, lennukit, laeva. * teab milleks on sõidutee ja et inimesed käivad kõnniteel.	* teab liiklus-ja käitumisreeglite vajalikkust * käib tänaval ja ületab teed koos täiskasvanuga, tänaval ei jookse ega mängi * teab ülekäigurada ja valgusfoori ja ta tulede tähendust. * teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda). * tunneb ära sõidu- ja veoauto, trollibussi, trammi, paadi, helikopteri mootorratta pildilt ja õues. * teab helkuri kasutamise vajalikkust	* teab valgusfoori tulede süttimise järjekorda ning nende tähendust * selgitab, kuidas sõiduteed ületada (jalgsi või koos jalgrattaga) * tunneb ära ülekäiguraja ja ühistranspordi peatuste märgid * selgitab, kus ja kuidas helkurit kanda * kirjeldab liiklemise ohtusid erinevates ilmastikuoludes * teab liiklusvahendite erinevusi ja eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust * teab ühissõidukis käitumise tavasid	* tunneb jalakäijatele olulisi liiklusmärke * teab, kuidas ületada sõiduteed reguleeritud ja reguleerimata ülekäigukohas * tunneb traktorit, kombaini, teerulli * kirjeldab erinevaid sõidukeid ja nende otstarvet * teab, kuidas käituda ühissõidukisse sisenedes ja väljudes * teab, kus ja kuidas võib jalgrattaga sõita * teab turvavahendite vajalikkust (turvatool, turvavöö)	* kirjeldab oma teekonda kodust lasteaeda * teab, kuidas ületada ristmikku * teab liiklemise erinevusi linnas ja maal * nimetab või kirjeldab erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid (kraanaauto, prügiauto jm). * teab, kuhu kinnitada helkurribad * teab rulluiskude ja rulaga sõitmise nõudeid (kiiver, põlve- ja küünarnukikaitsmed, ohutud paigad)
Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.	
KEEL JA KÕNE	* saab hakkama õp.eeskujuga järgi üksikute sõnade kordamisega(aitäh, tere,palun...)	* saab aru täiskasvanu kõnest (2-3 lauset) * saab aru mängukaaslaste kõnest(1-3 lauset) * on võimeline kasutama kõnes nimisõnu (puu- ja aedviljade nimetused, riietusesemete nimetused) * nimetab mänguasju õige nimetusega	* väljendab end arusaadavalt lihtlausetega * väljendab oma soovi lühikeste (3-5) sõnaliste lausetega * saab aru raamatut vaadates pildil toimuvast. * kasutab oma kõnes omadussõnu: värvus, suurus, maitse-aed-juur- ja puuviljad	* kõneleb 2-3 lausega meeldivast mänguasjast (mis see on, kust see on saadud, miks see meeldib) * kasutab kõnes tuttavaid 2-3-silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris * on võimeline vestluses edasi andma asjasse puutuvat infot (objektide/nähtuste iseloomustamine)	* annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil üksteisega seotud lausungitega(seob lausungitega ja siis, siis, ja) * on võimeline grupeerima esemeid ühise nimetajaga (nt puuviljad- pirn, õun; juurviljad- porgand, peet) * moodustab tegevuspildi ja täiskasvanu juhendamisel	* on võimeline kasutama kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu * suudab kasutada õigesti põimlauseid, mis väljendavad järgmisi suhteid: põhjus, eesmärk, tingimus(see, kui...siis) * kasutab kõnes abstraktse tähendusega sõnu (nt tundeid, vaimset tegevust- mõtlen, arvan, julgen)	

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

		* kordab mõnda fraasi(jutukesest, luuletusest, näidendist)	* vaatleb tähelepanelikult sügispilte, leides sealt sügisele omast * leiab kompimise abil samasuguse tähe. * mõistab kompimise teel, et tähtedel on erinev kuju.	* mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liignimetusi (nt. kuusk, kask – puu) * tunneb ära oma nime kirjapildi. * saab hakkama kaldjoonte tõmbamisega erinevatel meetoditel –mannataldrik, liivale, õues	küsilauseid (nt Kes mängib palli?) * ütleb, milline täis- ja suluta häälik (v.a. j, h, v) on sõna algul ja lõpus. * saab hakkama oma nime kirjutamisega. * saab hakkama suurte joonistähtede kirjutamisega. * konstrueerib tähti looduslikust materjalist.	* leiab erinevate häälikute asukohad sõnas. * laob sõna abil lühijutukese. * kirjutab iseseisvalt sõna. * teab mõisteid: häälik, täht, sõna, lause.
--	--	--	--	--	--	--

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
EESTI KEEL KUI TEINE KEEL			* suudab keskenduda eesti keele kõla kuulamisele ja tajumisele	* mõistab ettelooetud või jutustatud pala põhisisu	* kasutab endast rääkides sõna <i>mina</i> ; * kasutab elementaarseid viisakusväljendeid erinevates suhtlus-situatsioonides (Täna!, Vabandage!)	* mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
-------	----------	--------	--------	--------	--------	--------

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

MATEMAATIKA	<p>* suudab täiskasvanu juhendamisel leida tuttavates ruumides (rühmaruumis) nimetatud toa või asukoha (vannituba, magamistuba, koridor, köök)</p> <p>* leiab juhendamisel ette antud esemete hulgast teise samavärvi eseme (näit.punane pall)</p>	<p>* suudab tuttavates ruumides (rühmaruumis ja lasteaias) leida nimetatud toad või kohad (kook, wc, magamistuba, koridor, saal, kodurühm)</p> <p>* nimetab esemeid mida on üks ja mida palju</p> <p>* saab hakkama antud kahesuguse värvusega esemete rühmitamisega kaheks ühesuguste esemete hulgaks (eri värvi esemed)</p>	<p>* loendab 2-ni, leiab arvukaartide hulgast arvu 2</p> <p>* saab hakkama arvurea 1-2ni moodustamisega</p> <p>* tunneb põhivärve ja nimetab neid osutades õiget värvi esemele</p> <p>* leiab (kuni 5 eset) esemete hulgast ühe kindla tunnusega eseme</p>	<p>* tunneb kujundeid ring, nelinurk, kolmnurk</p> <p>* suudab eraldada üksikesemeid hulgast ja moodustada uuesti hulgaks</p> <p>* leiab esemetel sarnaseid ja erinevaid tunnuseid</p> <p>* saab hakkama pikkuste mõõtmisega, kasutades mõõtesteid: pikem, lühem, ühepikkune</p>	<p>* suudab endast lähtuvalt määrata eseme asukohta paremal, vasakul</p> <p>* saab aru mõistetest: loendan arve, loen tähti</p> <p>* laob esemeid pikkuse järgi kasvavas ja kahanevas järjekorras 4 piires</p> <p>* otsustab ja nimetab, milline ese etteantud esemetest on pakem-peenem-ühepaksused</p>	<p>* teab ajaühikuid: nädal, kuu, aasta, aastaag</p> <p>* tunneb arve 1 – 12ni ja nimetab neid</p> <p>* võrdleb esemeid tasapinnal, kasutades mõistet: kohakuti</p> <p>* võrdleb hulki tasapinnal paaride moodustamise teel</p> <p>* suudab esemeid järjestada raskuse ja paksuse järgi</p>
--------------------	---	---	--	--	--	---

Vanus		1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
KUNST	Joonistamine maalimine	<p>* suudab hoida rasvakriiti käes tipphaardes.</p> <p>Joonistusliikumine: käsi liigub õlast.</p> <p>* saab hakkama oksaraoga kriipsude liivale vedamisega</p>	<p>* suudab erinevat jämedat joonistusvahendit õigesti käes hoides (põikikäehaare) (rasvakriidid, pehmed pliiatsid) tõmmata jooni erinevas suunas.</p> <p>* teeb näpuvärvidega täppe ja jooni</p> <p>Joonistusliikumine: käsi liigub küünarnukist.</p>	<p>* suudab kasutada pliiatsit ja pintsli õigesti hoides (sõrmeotsahoid)</p> <p>Joonistusliikumine: käsi liigub randmest.</p> <p>* tuleb toime joonte tõmbamisega erinevaise suundadesse</p> <p>* tõmbab mitmesuguse pikkusega jooni erinevatesse suundadesse</p>	<p>* hoiab pliiatsit ja pintsli meelde tuletamisel õigesti (kõrge haare)</p> <p>Joonistusliikumine: käsi liigub randmest.</p> <p>* joonistab ümmargust kinnisvormi</p>	<p>* hoiab õigesti pliiatsit ja pintsli (madal haare)</p> <p>Joonistusliikumine: liiguvad sõrmed.</p> <p>* joonistab-maalib lihtsaid esemeid natuuri järgi</p> <p>* värvib ühtlastelt pinda, muutes pliiatsi või pintsli suunda vastavalt kujutise vormile</p>	<p>* saab hakkama käe surve reguleerimisega, et saada vajaliku tugevusega värvitooni (pliiats, rasvakriit...)</p> <p>Pliiatsihoid: dünaamiline tripoid – pliiats toetub kolmanda sõrme peale.</p> <p>Joonistusliikumine: liiguvad sõrmed.</p>
	Voolimine	<p>* teab, et on olemas erinevaid voolimismasse (plastiliin...)</p>	<p>* tuleb toime voolimismaterjali rullimisega: peopesade vahel (“vorstike”)</p>	<p>* saab hakkama voolimismassist ümar- ja pikklake vormide veeretamise ja rullimisega ja nende ühendamisega</p>	<p>* tuleb toime silindri otsa ümardamise ja teravdamisega, voolib peopesade ja sõrmede abil</p>	<p>* suudab kõögiviljade voolimisel saavutada teatud sarnasust reaalsusega (kontrastse kujuga erinevus-kurk, porgand; sarnase kujuga erinevus-peet, kaalikas)</p> <p>* voolib munakujulist vormi</p>	<p>* tuleb toime natuuri järgi voolimisega, püüdes tabada sarnasust antud esemega</p> <p>* voolib erinevad kujundeid</p>

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

	Kleepetöö		* asetab detailid paberile ja surub kinni õpetaja poolt liimiga tehtud esemed (paberitükid, puulehed jne.)	* saab hakkama valmiskujundite ladumisega ribale – üksteise kõrvale, väikeste vahedega	* laob valmiskujundeid ja kleebib need ribale	* lõikab kääridega mööda sirgjooni, mööda sik-sak joont.	* lõikab kääridega lihtsate kumerate piirjoontega kujundeid
	Meisterdamine			* tunneb erinevaid looduslikke materjale * tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat	* kasutab meisterdamiseks looduslikku materjali * võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone.	* teab kuidas naasklit ohutult kasutada	* saab hakkama looduslikust materjalist esemete valmistamisega, kasutades naasklit ohutult * tunneb ümbritsevas esinevaid värve ja nimetab erinevaid värvitoone (hallikas, taevasinine jne).
TEHNIKAD	*näpuvärvid *trükid: sõrmed, käsi, svamm, tempel *guašš	*kõik eelnev lisandub: *trükid: kartulist templid, erinevate jämedustega pliiaatsite otsad, erinevad pisi detailid (klotsid, nupud, korgid), *akvarellisulam *vahakriidid	*kõik eelnev lisandub	*kõik eelnev lisandub: *trükid: looduslik materjal, šabloon, tekstiil, papiriba serv	*kõik eelnev lisandub: *õlipastellid *sõjejoonistus *akvarellimaal *puhumistehnika *kuulitrükk	*kõik eelnev lisandub: *vahakriibe *tilgatrükk *pritsimistehnika *niiditrükk *segatehnikad	

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

OKTOOBER

Vanus		1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
MINA JA KESKKOND	Ametid	*matkib erinevate tööde tegemisi õpetaja juhendamisel	*tunneb ära pildi pealt erinevaid ameteid, nt arsti, politsei, õpetaja, koka	*nimetab erinevaid ameteid ja nende ametite töövahendeid	*teab tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid *nimetab ja mängib elukutseid, millega sageli kokku puutub (õpetaja, müüja, juuksur jne)	*nimetab erinevaid ameteid ja teab nende töö vajalikkusest teistele inimestele * teab erinevaid vahendeid, mida on vaja nende tööde tegemiseks	*nimetab erinevaid ameteid (nt arst, müüja, õpetaja, talunik, pagar, muusik) ja kirjeldab nende ametite tegevusi *nimetab erinevaid vahendeid, mida on vaja nende tööde tegemiseks
	Leib	*tunneb ära leiva	*teab, et leib on tervisele kasulik	*mõistab, et enne leiva lauale jõudmist tuleb palju erinevaid töid teha *teab millisest teraviljast leiba tehakse *teab, et leib on tervisele kasulik	* teab mõnda teravilja (rukist ja nisu) ja kirjeldab teravilja teekonda leivani * tunneb ära tuttavad leivasordid: vormileiva ja teraleiva	*tunneb ära erinevaid teravilju (rukis, nisu, kaer, oder) *teab, kuidas koristatakse teravilja tänapäeval (kombain) ja kuidas seda tehti vanasti	* jutustab teraviljade kasvatamisest, koristamisest ja selle kasutamist toidus *tunneb ära erinevaid teravilju (rukis, nisu, kaer, oder)
	Õues	* osutab pildile, kus on öö ja kus on päev * osutab pildile, kus on sügis	* märkab täiskasvanu juhendamisel erinevaid ilmasikunähtusi (sajab vihma, päike paistab, taevas on vikerkaar) * osutab õigesti sügise pildile (sügisel on kirjud lehed)	* nimetab erinevaid ilmastikunähtusi * märkab ilmastikumutusi * teab mõisteid hommik ja õhtu * nimetab kõiki aastaaegu * ütleb aastaaja kohta mõne iseloomuliku tunnuse	* nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid * nimetab kõiki aastaaegu ja neid iseloomustada * teab päeva erinevaid osi * eristab ja nimetab päeva ja ööd (päeva ja öö vaheldumise iseloomustamine) Roheline Kool: * tunneb ära ja nimetab pihlakat	* teab ilmastikunähtuste seost aastaaegadega * eristab aastaaegu ja teab nende õiget järjekorda * teab aastaaegadele iseloomulikke töid ja tegevusi * mõistab öö ja päeva vaheldumise seaduspärasusi * teab ajamõisteid (päev, nädal, kuu, aasta, aastaag) Roheline Kool: * tunneb ära ja nimetab pihlakat	* ilmastiku nähtuste mõjud loodusele ja inimesele * kirjeldab oma sõnadega loodust ja inimesi erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring * eristab aastaaegu ja teab nende õiget järjekorda * teab ajamõisteid (päev, nädal, kuu, aasta, aastaag) Roheline Kool: * tunneb ära ja nimetab kaske

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

	Loomad/linnud sügisel		* nimetab pildilt tuttavat looma (koer, kass, jänes, karu) ja tema kehaosi (pea, keha, saba, käpp)	* teab, kus loomad elavad (kodus – koduloomad, metsas - metsloomad) * tunneb ja näitab pildilt loomi	* nimetab tuttavaid loomi, kirjeldab nende välimust ja teab, kus nad elavad *teab, et osa loomi valmistuvad sügisel talveuinakuks ja talveuneks Roheline Kool: * tunneb ära ja nimetab varblast, hallrästast, uruhiirt, lapsuliblikat	* tunneb ja kirjeldab loomi, teab nende käitumist ja eluviisi * nimetab loomi, kes valmistuvad sügisel talveuinakuks ja talveuneks Roheline Kool: * tunneb ära ja nimetab varblast, hallrästast, uruhiirt, lapsuliblikat	* nimetab loomade käitumise erinevusi eri aastaegadel (talveuni, pesaehitus ja poegade toitmine) * nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja –viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust Roheline Kool: *tunneb ära ja nimetab siisikest, puukoristajat, arukuklast, kiritigu
	Kosmos		*tutvub päikese ja kuuga	*teab, mis on kuu, täht ja päike	*teab, et Maa keerleb ümber päikese	*iseloomustab päikesesüsteemi 3 taevakehaga (päike, kuu, Maa)	*tutvub gloobusega ja teab, et see on Maa mudel *teab päikesesüsteemi planeete

Vanused	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
----------------	-----------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

KEEL JA KÕNE	<ul style="list-style-type: none"> * saab aru võõra täiskasvanu kõnest (lühikesed laused) * asendab pseudosõnu üldkasutatavatega: aua-koer, tita--nukk * saab aru tegusõnadest, mis on seotud soovide väljendamisega (juua, süüa, magada, mängida) * suudab korrata kahesõnalist fraasi 	<ul style="list-style-type: none"> * kirjeldab omadussõnadega raamatust vaadatut (suurus, värvus-esemed) * saab hakkama õpetaja kõne järgi esemete paigutamisega (sees, peal, all) * saab hakkama igapäevaelus ettetulevate tegusõnade kasutamisega (pesema, kuivatama, keetma, triikima jt.) * vastab küsimusele “kes mida teeb?” (pildi järgi) 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab piltidelt leida sõnale vastava kujutise * saab hakkama õpetaja järel sõna häälimisega * saab aru mängukaaslase kõnest ja saab hakkama omapoolse täiendamisega. * saab aru, et raamat tuleb asetada omale kohale * on suuteline vastama mõnele küsimustele jutukese lahti mõtestamiseks * suudab õpetaja eeskujul häälda selgelt häälikuid * saab hakkama küsimustele vastatamisega (2-3 lauset) 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab määrata kirjanduspala sisu (lõbus, kurb, naljakas) * on võimeline jutustama olupildi järgi, öeldes pildi kohta ühe lausungi * leiab piltide järgi sõnu, milles esineb õpetaja poolt öeldud häälik. * kirjutab mõnda oma nimega seotud tähte. * mõistab, et tähti nähakse ja kirjutatakse ja häälikud hääldatakse ja kuulatakse. * on suuteline hääldama õigesti 3-4 silbilisi tuttava tähendusega sõnu. saab hakkama emakeele häälikute õigesti häälimisega. * suudab sõna esimese tähe laduda häälimise järgi. 	<ul style="list-style-type: none"> * on võimeline rääkima iseendast ja esitama küsimusi täiskasvanu kohta (nt Kus sa elad? Kas sul on i?) * suudab korrata täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast koosnevaid ridu (nt koli- kooli(III v), koli- kooli (II v) * teeb häälimise teel kindlaks hääliku asukoha sõna alguses, lõpus ja sees. * saab hakkama tähtede leidmisega tähereast. * kirjutab eeskuju järgi joonistähti joone peale. * paneb kaheks lõigatud tähepusle tähed kokku 	<ul style="list-style-type: none"> * hääldab etteõeldu kordamisel õigesti tähenduselt võõraid sõnu * suudab kasutada oma kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses, sh harva esinevaid käändevorme (nt olev kääne- arstina) * on võimeline jutustama oma kogemusest nähtu põhjal, teemas püsites (pood- minu kogemus poes: mida tegin?) * moodustab sõna abil liitsõna. * saab hakkama esemest ja tähtedest liitsõna moodustamisega. * saab hakkama ristsõnasse sõnade kirjutamisega. * teeb vahet lühikesel ja teisest pikemal häälikul.
---------------------	---	---	--	---	--	---

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
EESTI KEEL KUI TEINE KEEL			<ul style="list-style-type: none"> * tunneb huvi eesti keele vastu 	<ul style="list-style-type: none"> * saab aru lihtsamatest küsimustest (Kui vana sa oled?, Kes?, Mis?, Kelle?, Mille?, Kas?, Milline?, Kus?) 	<ul style="list-style-type: none"> * tunneb huvi eesti keele lugemise ja kirjutamise vastu; * tunneb kirjalpildis ära oma nime 	<ul style="list-style-type: none"> * tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes; * kirjutab oma nime

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
-------	----------	--------	--------	--------	--------	--------

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

MATEMAATIKA	<ul style="list-style-type: none"> * suudab juhendamisel osutada esemetele, mida on üks ja mida on palju * leiab juhendamisel ette antud esemete hulgast teise sama värvi eseme (kollane, roheline) * suudab juhendamise järgi eraldada etteantud esemete hulgast suurema või väiksema eseme 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama esemete rühmitamisega ühe tunnuse alusel (ümmargused ja kandilised kujundid) * osutab (küsimuse põhjal) kahest samatüübilisest esemest suuremale või väiksemale * loendab esemeid ühe piires nimetades arvu ja sõnastades loendamise tulemust (Mitu? Mitu palli on kasti?) * osutab (küsimuse põhjal) sinisele värvusele ja nimetab värvuse, kasutades mõistet sinine 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab eristab ajamõisteid hommik, õhtu (kirjeldades tegevusi) * tunneb tasapinnalist kujundit nelinurk * saab hakkama kujundite nelinurk ja ring omavahel võrdlemisega ning nimetab antud kujundite erinevuse * suudab esemete omavahelisel võrdlemisel leida ühiste tunnustega esemeid * loendab 3ni, leida arvukaartide hulgast arvud 1-3-ni ning õpetajaga koos seostab ka numbrit arvu kirja-pildiga 	<ul style="list-style-type: none"> * tunneb arve 1, 2, 3, 4, näidates eset ja nimetades arvu * saab hakkama esemete võrdlemisega nende laiuse järgi (lai- kitsam- veel kitsam) * määrab eseme või inimese asukoha teise inimese või eseme suhtes, kasutades mõisteid: ees, taga, üleval, all, kõrval * kasutab ajamõisteid: eile, täna, homme * loendab 8-ni * tunneb arve 1-8ni, näidates arvukaarti ja nimetades arvu ning õpetajaga koos seostab ka numbrit arvu kirja-pildiga 	<ul style="list-style-type: none"> * mõistab seost arvule eelneva ja järgneva arvu vahel 5-piires * tunneb tasapinnalist geomeetrilist kujundit ovaal * võrdleb geomeetrilisi kujundeid (ring, ruut, kolmnurk, ristkülik) ning leida omavahelisi sarnasusi ja erinevusi * loendab järgarve 3-ni 	<ul style="list-style-type: none"> * loendab järgarve 11- ni * võrdleb esemeid ja objekte kasutades mõisteid: pikem, lühem, kõrgem, madalam, kitsam, laiem * moodustab hulki kasvavas ja kahanevas järjekorras * moodustab uue hulga(10 piires) esemete lisamise või ära võtmise teel * nimetab arve tagasi 10- st 1- ni
--------------------	---	---	---	---	---	---

Vanus		1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
KUNST	Joonistamine	<ul style="list-style-type: none"> * mõistab, et kritseldada tohib selleks sobivasse kohta (paberile, tahvlile, asfaldile) 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab tõmmata vertikaal ja horisontaal jooni * juhendamisel võtab pintsliga värvi ja teha täppe (ja rõngasjooni) 	<ul style="list-style-type: none"> * tuleb toime paberipinna katmisega pintsliga silitades * trükib erinevate vahenditega mustreid esemetele, laiali kogu pinnale 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama ringi joonistamise, maalimisega * suudab kujutada lihtsat tegevust täiendava detaili lisamisega 	<ul style="list-style-type: none"> * tuleb toime loodustemaatiliste tööde tarvis looduslähedaste värvide segamisega * koostab mustrit, kasutades vormirüümi * saab hakkama esemete vormi, osade asetuse ja kuju täpsema edasi andmisega 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama värvide segamise teel võimalikult sarnast tooni etteantule (soovitule) * tunneb erinevaid värvitoone * joonistab-maalib erinevaid loomi/linde

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

	Voolimine	* suudab vabalt oma valikul muuta voolimismassi kuju	* tuleb toime voolimismaterjali veeretamisega peopesade vahel	* tuleb toime voolimismassist kera ja vorstikese voolimisega ja nende lamedaks vajutamise peopesade abil	* saab hakkama köögiviljade voolimisega (iseloomulike tunnustega) * keerab õhukese ketta servi üles- ja allapoole	* kujutab algeliselt lindu voolides tervest tükist väljavenitamise ja väljapigistamise võtetega	*saab hakkama voolimisega tervest tükist * voolib erinevaid loomi/linde
	Kleepetöö		* suudab laduda ribale üksteise kõrvale ühevärvilisi kujundeid	* laob ja kleebib valmiskujundeid: aluspaberile vabalt, oma soovi kohaselt	* saab hakkama valmiskujundite ladumise ja kleepimisega ruudu ja ristküliku äärtele kasutades värvi- ja vormi rütmi	* tuleb toime ümarvormide lõikamisega: ribal ümardada nurgad, ruudu nurki lõigates	* rebib vorme ilma piirjooneta
	Meister-				* tuleb toime looduslikust materjalist esemete valmistamisega plastiliiniga ühendamise abil (seened...)	* valmistab looduslikust materjalist esemeid: ühendab plastiliiniga, naasklit kasutades (tikkudega)	* muudab ruudu keskkoha voltides ruutu kolmnurkadeks
	Loovus		* leiab kritselduste hulgast nime(tuse) andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid	* suhtub heasoovlikult kaaslaste loomingusse			
	TEHNIKAD	*näpuvärvid *trükid: sõrmed, käsi, svamm, tempel *guašš	*kõik eelnev lisandub: *trükid: kartulist templid, erinevate jämedustega pliiatsite otsad, erinevad pisidetailid (klotsid, nupud, korgid), *akvarellisulam *vahakriidid	*kõik eelnev	*kõik eelnev lisandub: *trükid: looduslik materjal, šabloon, tekstiil, papiriba serv	*kõik eelnev lisandub: *õlipastellid *sõjejoonistus *akvarellimaal *puhumistehnika *kuulitrükk	*kõik eelnev lisandub: *vahakriibe *tilgatrükk *pitsimistehnika *niiditrükk *segatehnikad

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

NOVEMBER

Vanus		1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
MINA JA KESKOND	Perekond – minu isa		* nimetab pereliikmeid-ema, isa	* nimetab pereliikmeid-õde, vend * teab pereliikmete nimesid * räägib oma perest ja kes sinna kuuluvad * kirjeldab tegevusi, mida tehakse koos isaga	* kirjeldab oma perekonda (pereliikmed, vanaema ja vanaisa– nende eesnimesid) * kirjeldab tegevusi, mida tehakse koos isaga	* teab pereliikmete ja lähisugulaste nimesid ja sugulusasteid (onu, tädi) * teab perekonna ja erinevate põlvkondade traditsioone * jutustab oma isa tööd ja tegemistest	* teab oma pereliikmeid ja lähisugulasi (vanaema, vanaisa jm) * mõistab, et pered võivad olla erinevad * nimetab enda isa ametit ja kohustusi
	Nutikad leiutised	* tegutseb koos teiste rühma-kaaslastega	* tegutseb teiste lastega kõrvuti * osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega	* arvestab teistega ühistegevustes * teeb lihtsamat koostööd ühise eesmärgi saavutamise nimel	* teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab * enne tööle asumist kavandab, kuidas ja mida ehitada, viib tegevuse lõpuni	* teeb koostööd ühise eesmärgi saavutamise nimel *teab, kuidas prügi sorteeritakse ning leiab vanadele asjadele uue kasutusviisi	* selgitab tuttavate mängude reegleid teistele ja järgib mängureegleid * lahendab mängu ja ühistegevuste käigus probleeme ja jõudab kaaslastega kokkuleppele * sorteerib prügi lasteaias (paber, olme ja biojääde) * leiab vanadele asjadele uue kasutusviisi
	Eesti tähtpäevad, pühad ja kombed	* osaleb tähtpäevade tähistamisel lasteaias	* osaleb tähtpäevade tähistamisel lasteaias	* nimetab pühadega seotud tegevusi (mardi- ja kadripäeva kombed)	* kirjeldab tähtpäevi oma peres * kirjeldab tuntumaid rahvakombeid (mardi- ja kadripäev) ja nendega seotud tegevusi * teab, miks tähistatakse isadepäeva	* teab olulisemaid rahvakalendri tähtpäevi ja kombeid (mardi- ja kadripäev, hingedepäev)	* teab eesti rahva tähtpäevi, traditsioone ja kombeid * kirjeldab tähtpäevade tähistamist oma lasteaias või kodus (hingedepäev, mardi- ja kadripäev jm) * nimetab riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

	Erinevad rahvused		* tunneb ära Eesti lipu	*tunneb ära Eesti lipu teiste lippude seast *tunneb Eesti rahvussümboleid *tutvub teiste maade rahvussümbolitega	* teab kus asub kaardil Eesti *tutvub eri riikide traditsioonide ja sümbolitega	* teab Eesti naaberriike ja nimetab neid * näitab kaardilt Eesti ja veel vähemalt kahe riigi asukohta *tutvub eri riikide traditsioonide ja sümbolitega	* tunneb vähemalt viie erineva riigi sümboleid, lippu * teab, mis keeles räägitakse erinevates riikides ja näitab neid riike kaardilt *mõistab, et on kasulik osata peale eesti keele veel teisi keeli
--	--------------------------	--	-------------------------	--	--	---	--

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
KEEL JA KÕNE	<ul style="list-style-type: none"> * saab aru täiskasvanu poolt jutustatust ,korrates üksikuid sõnu * saab aru tegevust väljendavate tegusõnade tähendusest. (näit. pühib, kastab) * täiendab pildiraamatut vaadates juttu pildile osutamise või üksiku sõna ütlemisega pildi kohta 	<ul style="list-style-type: none"> * saab aru kuulatud jutust, seostades illustratsioone jutuga * saab aru küsivast ja paluvat intonatsioonist väljendades seda vastavalt tegutsemisega. * nimetab linde ja loomi õige nimega (mõmmi-karu ,kutsu-koer,kiisu-kass,linnu-lind) 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab õpetaja järgi häälda 2-3 tähelist sõna * vestleb pikemalt kodu teemal * kasutab erinevaid perekonnaga seostuvaid nimisõnu(ema isa õde vend) * on suuteline rääkima oma isast 2-3 lausega * nimetab koduloomade ja inimeste nimetusi * saab aru üldmõistet: koduloomad * suudab rääkida paari lausega pildi järgi lindude äralennust * räägib paari lausega siilist ja sellest, et siil jääb talveunne, kasutades omadussõnu 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab sõnast eristada vähemalt ühte häälikut * saab hakkama punktiiri järgi lihtsamate tähtede kirjutamisega. * saab hakkama sõna ladumisega vasakult paremale eeskuju järgi * kasutab tegusõnu vesteldes pereliikmete kodustest töödest, abist vanematele * on võimeline märkama ja nimetama detaile (nt. näo osad: ripsmed, kulmud, lõug) * kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (laulsid, tantsisid jne.) * nimetab oma pereliikmeid * kasutab kõnes lindude detailide nimetusi: pea, keha, saba jalad, tiivad, nokk * kasutab kõnes loomade detailide nimetusi: keha, pea, käpad, saba 	<ul style="list-style-type: none"> * nimetab häälikuid, millest koosneb 3 -4 häälikuline sõna * teab nimetada ühe õpitud kategooria piires vähemalt kaks sõna (nt linnud- kurg, hani;loomad- karu, siil) * saab hakkama sõna ladumisega vasakult paremale * selgitab oma sõnadega, milliste tähtedega sarnanevad tähed: ä, õ, ö, ü *saab hakkama sõna erinevate tähtede kirjutamisega * räägib oma kogemusest seotud lausungitega (seob peamiselt väljenditega ja siis. Siis, ja) * on võimeline hääldama kõnes ning etteõeldu kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tähenduselt tuttavaid sõnu * suudab häälda täiskasvanu abiga (järele korrates) 1-2 silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab 6 – 7 erinevast häälikust moodustada erinevaid sõnu kasutades kõiki tähti. * moodustab liitsõnast kaks erinevat sõna (lillevars – lill, vars) * kirjutab oma perekonnanime * kasutab oma kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (nt palju linde, konni) * on suuteline muutma täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (nt koll- kool, linna- lina)

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
-------	----------	--------	--------	--------	--------	--------

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

EESTI KEEL KUI TEINE			*saab aru tegevustes kasutatavatest lihtsamatest korraldustest; * nimetab arve 1-5ni	* vastab ühe-kahe sõnaga õpitud sõnavara piires (õues on soe, külm)	* vastab lihtsamatele küsimustele (Mis su nimi on?) * nimetab mänguasjade nimetusi: pall, auto, nukk, karu, kass, koer	* kasutab kõne kontekstile sobivaid viisakusväljendeid
-------------------------------------	--	--	---	---	---	--

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
MATEMAATIKA	<ul style="list-style-type: none"> * suudab juhendamisel leida ette antud esemete hulgast teise samasuguse eseme * leiab juhendamisel ette antud esemete hulgast teise sama värvi eseme (sinine) * saab juhendamisel hakkama esemete üksteise sisse ja peale paigutamise 	<ul style="list-style-type: none"> * matkib täiskasvanu juhendamisel mängus öö ja päeva tähendust (nt. ööseks paneb nuku magama, päeval nukk mängib) * leiab samasuguse tasapinnalise geomeetrilise kujundi pealeasetamise teel (nt. ringi abil kõik ülejäänud ringid, ruudu abil kõik ruudud) * osutab (küsimuse põhjal) kollasele värvusele ja nimetab värvuse, kasutades mõistet kollane 	<ul style="list-style-type: none"> * rühmitab geomeetrilisi kujundeid värvuse ja suuruse järgi * seostab omavahel arvsõna loendatud esemete arvuga * osutab (küsimuse põhjal) oranžile värvusele ja nimetab värvuse kasutades mõistet oranž * tunneb tasapinnalist kujundit kolmnurk 	<ul style="list-style-type: none"> * loendab 5-ni * saab aru mõistetest esimene ja viimane * saab hakkama esemete pikkuse ja laiuse järgi võrdlemisega * tunneb arve 1-5-ni, näidates arvukaarti ja nimetades arvu ning õpetajaga koos seostab ka numbrit arvu kirjapildiga 	<ul style="list-style-type: none"> * teab mis on joonlaud ja et sellega saab pikkust mõõta * suudab hinnata kaugust silma järgi * mõistab rühmitamise põhimõtet (ühine tunnus) * suudab leida nimetuse järgi õige arvukaardi 8 piires * mõõdab pikkust ja laiust kokkulepitud mõõduga (sõrme, pliatsi, sammu jms pikkuse ja laiusega) * loendab järgarve 4- ni 	<ul style="list-style-type: none"> * tunneb tehtmärke: - ja + * saab hakkama matemaatilise jutukese koostamisega etteantud hulga järgi * moodustab uue hulga (12 piires) esemete lisamise või äravõtmise teel * loendab järgarve 12- ni * teab = märki

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
KUNST Joonistamine maalimine	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama näpuvärvide abil erinevate kujutiste loomisega (täpikesed, triibud, käejäljed...jne.) 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab tõmmata lühikesi kriipsukesti otse ülevalt alla ja horisontaalselt ka. * saab hakkama erinevate vahenditega trükkimist: svamm, kartulist tempel, sõrmed 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab segada erinevaid värve – värvimäng * joonistab ümarvormi värvilaigu pintsliga suurendamise teel * saab hakkama tuttavatest joontest ja vormidest lihtsamate esemete joonistamise-maalimisega 	<ul style="list-style-type: none"> * valmistab aluspabereid * saab hakkama mustri koostamisega pintsli-jälgedset – värvirütm * värvib kujundeid, (ületades minimaalselt piirjooni) võib ka eksida. 	<ul style="list-style-type: none"> * tuleb toime suurusvahetustega (2-3 eset) edasi andmisega * tuleb toime kolmnurga-kujulise eseme joonistamise, maalimisega 	<ul style="list-style-type: none"> * tuleb toime elusmaailma tegevuses kujutamise – edasi andes keha asendeid ja liikumisi * näeb ja kujutab kaugemal ja lähemal asuvaid esemeid

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

	Voolimine		* tuleb toime lihtmate esemete kujutamiseks "pallikeste" ja "vorstikeste" abil	* keerab pikast savipulgast rõnga	* saab hakkama lihtsamate õõnesvormide voolimisega, vajutades kerasse või silindrisse süvendi	* ühendab detailid * paneb figuure kindlalt seisma: inimene koosjalga, maani riietuses	* saab hakkama inimese keha voolimisega ühest (tervest) tükist: täpsemalt proportsioonid; seisv asend (jalad eraldi)
	Kleepetöö		* suudab laduda ribale ühevärvilisi kujundeid väikeste vahedega	* laob ja kleebib värvilisi valmiskujundeid ribale üksteise kõrvale	* saab hakkama valmiskujundite ladumise ja kleepimisega ringjoonele, üksteise kõrvale, väikeste vahedega	* lõikab kokkuvolditud paberist mööda voltimisjooni	* rebib nelinurgast kolmnurka
	Meisterdamine			* tuleb täiskasvanu abil toime loomade ja lindude valmistamisega looduslikust materjalist, ühendab plastiliiniga	* tuleb toime loomade ja lindude valmistamisega looduslikust materjalist, ühendab plastiliiniga	* võib riskülikut, ruutu pooleks	* tuleb ohutult toime naaskliga pappi aukude tegemisega * saab hakkama lihtsamate voltimisvõtetega
	Loovus	* suudab tunda rõõmu kunstitegevuses osalemisest					
TEHNIKAD	*näpuvärvid *trükid: sõrmed, käsi, svamm, tempel *guašš	*kõik eelnev lisandub: *trükid: kartulist templid, erinevate jämedustega pliiaatsite otsad, erinevad pisidetailid (klotsid, nupud, korgid), *akvarellisulam *vahakriidid	*kõik eelnev	*kõik eelnev lisandub: *trükid: looduslik materjal, šabloon, tekstiil, papiriba serv	*kõik eelnev lisandub: *õlipastellid *sõjjoonistus *akvarellimaal *puhumistehnika *kuulitrukk	*kõik eelnev lisandub: *vahakriibe *tilgatrükk *pitsimistehnika *niiditrukk *segatehnikad	

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

DETSEMBER

Vanus		1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
MINA JA KESKKOND	Viisakus, lauakombed	* saab täis-kasvanu eeskujul hakkama tervitamisega ning hüvasti jätmisega * saab aru endale suunatud keelust	* saab meeldetuletamisel hakkama tänamise ja palumisega * saab meeldetuletamisel hakkama tervitamise ja hüvasti jätmisega	* saab aru lihtsamate viisakusreeglite ja lauakommete vajalikkusest	* rakendab iseseisvalt elementaarseid viisakusreegleid	* põhjendab viisakusreeglite järgimise vajalikkust	* suudab kontrollida oma käitumist vastavalt üldlevinud viisakusreeglitele ja korrigeerida seda vajadusel
	Hoolivus, turvalisus, tähelepanelikkus		* saab aru, kui kaaslane on kurb ja püüab teda lohutada	* märkab kaaslast, jagab temaga mänguasju	* väljendab oma emotsioone teisi arvestavalt (rõõm, mure jne)	* omab arusaama osavõtlikkusest ja õiglusest * kaitseb nõrgemaid	* kirjeldab oma emotsioone ja tundeid erinevates olukordades * käitub kaasinimestega tähelepanelikult (vanemad, vanavanemad jt)
	Pühad	* osaleb tähtpäevade tähistamisel lasteaias	* osaleb tähtpäevade tähistamisel lasteaias	* nimetab jõuludega seotud tegevusi	* kirjeldab jõulude tähistamist oma peres * kirjeldab jõuludega seotud rahvakombeid ja tegevusi	* nimetab jõulude sümboolikat ja teab rahvakombeid * teab vanarahva jõulude tähistamise põhjuseid (legendid jõuludest)	* kirjeldab jõulude tähistamist oma lasteaias ja kodus * teab vanarahva jõulude tähistamise põhjuseid, traditsioone ja kombeid (legendid jõuludest)

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
KEEL JA KÕNE	<ul style="list-style-type: none"> * nimetab õigesti inimese kehaosi: käsi, jalg, pea * saab hakkama täiskasvanu kõnele (luuletus-proovime koos lugeda) kaasa rääkimisega * nimetab õigesti riietusesemeid (saapad, kindad, müts, sall) 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab öeldud sõnu järele öelda ja meelde jätta (lühiluuletused) * püüab sõnu õigesti ja selgelt hääldada (õiges vältes ja silbistruktuuri)(nä it. tuba-tuppa,päkapikk..) 	<ul style="list-style-type: none"> * on suuteline pähe õppima lühikese jõululuuletuse ja selle lugemisel kasutama kurba ja lõbusat intonatsiooni (4-6 rida) * moodustab õigesti nimisõnadega: jõulusalm, jõulupidu lauseid * saab aru ja kasutab tekstis üldmõisteid: kingitused, peoriided * saab hakkama sõna leidmisega nii piltidelt kui ka ümbrusest * tunneb ära mõne oma nimes oleva tähe 	<ul style="list-style-type: none"> * on võimeline jutustama pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi * kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid (sidendid, ja siis, aga) nt: panen sussi aknale ja siis toob päkapikk mulle kommi * on võimeline oma kõnes kasutama eri tüüpi lihtlauseid ja sh koondlauseid (nt: päkapikk pani sussi sisse: kommi, nätsu ja mandariini) * suudab peast lugeda või järgi korrata 2-3 realist luuletust või liisusalmi * suudab sõna abil moodustada vähemalt 3- sõnalise lause * suudab laduda häälimise järgi sõna esimest ja viimast tähte * saab hakkama sõna ladumisega vasakult paremale eeskju järgi * suudab iseseisvalt hääldada kõiki emakeele häälikuid 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab kirjeldada (jutustab oma sõnadega) kuulnud teksti sündmuste järgnevust ja põhjusi ning tegelaste käitumist * on võimeline aru saama ettelooetud jutukesest, kõneldes oma sõnadega jutus olevatest tegelastest, nende käitumisest ja toob välja jutu iva * märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (nt lugeb- loeb, lillene- lilleline, seen kasvab all kuuse- seen kasvab kuuse all) * suudab sõnade kuulamisel eristada, milline häälik kõlas pikemalt (siil – sibul, viil –vili) * suudab sõnast eristada häälikud * saab hakkama sõna leidmisega kuulatud tekstist * saab hakkama hääliku pikkuse muutmise teel uue sõna saamisega (kaas – kass) 	<ul style="list-style-type: none"> * jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi andes edasi põhisisu ja olulised detailid * on võimeline tuletama mõttelõngaga tekstis iseseisvalt puuduva info * suudab kuulnud jutu põhjal välja pakkuda omapoolseid ideid ja lahendusi * lahendab jõukohast ristsõna * saab hakkama sõnast moodustatud lause kirjutamisega * saab hakkama kirja kirjutamisega jõuluvanale * suudab otsustada, milline häälik on teisest pikem (seep-sepp)

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
EESTI KEEL KUI TEINE			<ul style="list-style-type: none"> * tunneb ära lihtsamad õpitud sõnad ja väljendid ning kasutab neid (mina olen poiss, mina olen tüdruk, päike paistab, vihma sajab) 	<ul style="list-style-type: none"> * teab mõnda eestikeelset liisusalmi; * nimetab kehaosi: käsi-käed, jalg-jalad, kõrvad, pea, nina, suu, juuksed, selg, kõht 	<ul style="list-style-type: none"> * kasutab õpitud sõnu ja väljendeid esemete, tegevuste ja omaduste nimetamisel (mina, sina, nemad; aasta, hommik, õhtu; pehme, kõva) 	<ul style="list-style-type: none"> * saab aru lihtsast küsimusest (Mis sul on?) ning vastab sellele õpitud sõnavara piires;

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
MATEMAATIKA	<p>* suudab täiskasvanu abil teha kindlaks eseme temperatuuri - külm või soe, sellele osutades</p> <p>* leiab juhendamisel ette antud esemete hulgast teise sama värvi eseme(valge)</p>	<p>* tunneb arvu üks, näidates eset mida on üks ja nimetab arvu</p> <p>* osutab (küsimuse põhjal) rohelisele värvusele ja nimetab värvuse, kasutades mõistet roheline</p> <p>* suudab võrrelda kõrvuti asetatud ühetüübilisi esemeid kasutades matemaatilisi mõisteid suur-väike</p>	<p>* rühmitab esemeid ühiste tunnuste järgi, kasutades väljendeid: sama värvi, sama kujuga</p> <p>* loendab 4-ni ning õpetajaga koos seostab ka numbrit arvu kirjapildiga</p> <p>* paaride moodustamisega (üks-ühesesse vastavusse seadmisega) saab teada, et esemeid on võrreldavates hulkades ühe palju ehk võrdselt</p> <p>* suudab otsustada, kas nimetataud ese kuulub (ei kuulu) moodustatud hulka</p>	<p>* saab aru mõistetest pikk-pikem, lühike-lühem, lai-laiem, kitsas-kitsam</p> <p>* loendab kuueni</p> <p>* tunneb arve 1-6-ni, näidates arvukaarti ja nimetades arvu ning õpetajaga koos seostab ka numbrit arvu kirjapildiga</p>	<p>* teab mõisteid viimane ja eelviimane</p> <p>* konstrueerib geomeetristest kujunditest esemete kujutisi</p> <p>* mõistab seost ühe lisamine, ühe võrra suurem arv e. järgnev arv</p> <p>* tunneb arvu ja numbrit 9</p> <p>* loendab järgarve 5- ni</p>	<p>* saab hakkama tasapinnalise kujundi eraldamisega ruumilisest kujundist (ring- kera/ruut-nelitahukas/ristkülik- risttahukas)</p> <p>* määrab kellal täistunde</p> <p>* suudab eristada mängulises tegevuses mõõtühikuid (km, kg, liiter) ja rakendab neid õigetel kasutusaladel(näit. poemäng)</p> <p>* võrdleb hulki erinevate tunnuste alusel</p>

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.	
KUNST	Joonistamine maalimine	<p>* suudab näpuvärviga paberile joonistada</p> <p>* saab hakkama oksaraoga kriipsude vedamisega lumele</p>	<p>* tuleb toime kogu paberipinna katmisega (pintsliga: ülevalt alla “silitades”) ebakorrapäraste pintslitõmmetega</p>	<p>* saab hakkama erinevate vahenditega mustrite trükkimisega ribale (vormirütm)</p>	<p>* katab juhendamisel värviga algul suurema kujundi, millele lisab detailid</p> <p>* suudab jooni ja kujundeid ühendades joonistada sümbolitega, mis täienduvad ja muutuvad keerukamaks</p>	<p>* tuleb toime päkapikkude kujutamise</p> <p>* saab hakkama sama-teemaliste tööde teostamisega erinevates tehnikates</p>	<p>* tuleb toime loodustemaatilistes töödes aastaajale vastavate tunnuste täpsema edasiandmisega</p> <p>* kasutab töös pintslit erinevaid osi (otsa, külge) ja teab kuidas tekitada erinevaid pintslijäljendeid</p>

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

	Voolimine	* suudab näpida tükikesi ja panna neid kokku	* saab hakkama lihtsamate esemete kujutamisega "pallikeste" ja "vorstikeste" abil, ühendades neid kokkuvajutamise teel	* tuleb toime voolingusse jälgendite tegemisega – mustrid pliiatsi otsaga, pliiatsi sabaga	* saab hakkama osade liitmisega, vajutades ja silitades sõrmega * tuleb toime algelise inimese kujutamise	* voolib suuremaid õõnesvorme: pöörates kujundit, vormides külgi mõlema käe paarissõrmedega	* tuleb toime inimese (looma) pea liitmisega keha külge: peast kaelataoline pikendus, mis vajutatakse kehasse tehtud süvendisse, silutakse
	Kleepetöö	* saab hakkama paberist kujundite ladumisega eelnevalt liimiga kaetud aluspaberile	* puistab õpetaja poolt liimiga kaetud paberile paberitükke, kunstlund jne	* saab hakkama valmiskujundite ladumisega ruuduristikuliku äärtele * suudab kääridega lõigata ribadest tükid	* tuleb toime kääridega lõikamisega joone järgi	* lõikab kokkuvolditud paberist (ribast) 2 ühesuurust ristkülikut (ruutu) mööda murdejoot	* lõikab kontuuri järgi * voldib ja rebib erinevaid kujundeid
	Meisterdamine			* rebib ja lõikab paberist ribasid	* kleebib paberiribadest ketti * suudab rebida ja lõigata paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusele	* voldib ristkülikust riba	* valmistab lihtsa mänguasja täiskasvanu tegevust matkides
	Loovus	* saab hakkama (täppidega, joontega) tasapinnaliste esemete kaunistamisega (nt lillepotti, paberit, taskurätti, papptaldrikut, palli, sokki, kivi jne)	* saab hakkama ruumiliste esemete kaunistamisega	* valib oma idee teostuseks sobivaimad vahendid * suudab kõrrega laiali puhuda värvilaiku	* suudab jutustada oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest	* saab hakkama tähtpäeva-teemalise peolaua ja ruumi kaunistamisega õpetaja abiga	* jutustab temaatilistes töodes tegelaste tegevusest, omavahelistest suhetest ning tegevusajast ja -kohast
TEHNIKAD	*näpuvärvid *trükid: sõrmed, käsi, svamm, tempel *guašš	*kõik eelnev lisandub: *trükid: kartulist templid, erinevate jämedustega pliiatsite otsad, erinevad pisidetailid (klotsid, nupud, korgid), *akvarellisulam *vahakriidid	*kõik eelnev	*kõik eelnev lisandub: *trükid: looduslik materjal, šabloon, tekstiil, papiriba serv	*kõik eelnev lisandub: *õlipastellid *sõejoonistus *akvarellimaal *puhumistehnika *kuulitrükk	*kõik eelnev lisandub: *vahakriibe *tilgatrükk *pripsimistehnika *niiditrükk *segatehnikad	

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

JAANUAR

Vanus		1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
MINA JA KESKKOND	Uus algus		* teab aastavahetuse kombeid ja traditsioone	* teab aastavahetuse kombeid ja traditsioone	* teab aastavahetuse kombeid ja traditsioone	* teab aastavahetuse kombeid ja traditsioone	* teab aastavahetuse kombeid ja traditsioone * kirjeldab aasta vahetuse traditsioone mujal maailmas
	Linnud ja loomad talvel	*osutab õigesti leevikese ja tihase pildile küsimise korral	* tunneb pildilt ära leevikese ja tihase	* nimetab küsimise korral tuttavaid linde (nt varblane, leevike, tihane, tuvi) *nimetab 2 looma, kes jäävad talveunne	* nimetab endale tuttavaid linde * nimetab lindude kehaosi (nokk, tiivad, sulestik jne) * nimetab 2-3 looma, kes jäävad talveunne	* nimetab vähemalt 4-5 lindu ja iseloomustab neid * teab erinevaid ränd- ja paigalinde * selgitab, mida talve lindudele toiduks võib panna * teab, et karu, siil ja konn heidavad talveunne, sest neil ei ole talvel toitu	* nimetab vähemalt 5-6 lindu ja iseloomustab neid * nimetab lindudele iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast * nimetab 3-4 looma, kes jäävad talveunne * kirjeldab, kuidas saab inimene lindude ja loomade eest hoolitseda erinevatel aastaegadel * nimetab loomade ja lindude iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (ehitavad pesa, toidavad poegi, talveuni, lendavad lõunasse, vahetavad karva jne)
	Talvelõbud		* kelgutamisel peab kinni kokku lepitud reeglitest (turvaline kelgusõit)	* oskab lund kirjeldada ja teab, millised talvelõbusid pakub lumi * teab, et talvel saab kelgutada ja teab ohtusid kelgutamisel	* nimetab talvelõbusid ja võimalikke ohte talvel	* nimetab talvelõbusid ja võimalikke ohte talvel * selgitab ilmastiku muutuste seoseid inimestega (nt inimeste riietus erinevatel aastaegadel)	* nimetab talvelõbusid ja peamisi ohte talvel * teab vähemalt kahte kuulsat Eesti talisportlast * oskab kirjeldada talvist loodust, teab lume omadusi ja tähtsust, lume tekke põhjust
	Ilmastik talvel (avastusõpe, katsed)	* laps julgeb proovida, õppida, katsetada kõikjal	* laps julgeb proovida, õppida, katsetada kõikjal	* julgeb proovida, õppida, katsetada kõikjal * nimetab talve iseloomulikke tunnuseid (talvel sajab lund)	* laps julgeb proovida, õppida, katsetada kõikjal	* laps julgeb proovida, õppida, katsetada kõikjal * küsimisel selgitab, et lumi ja jää muutuvad sulades veeks	* laps julgeb proovida, õppida, katsetada kõikjal * mõistab, et temperatuuri muutudes muutub lumi veeks ja vesi auruks ning vastupidi

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
KEEL JA KÕNE	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama üksikute sõnadega talvise looduse kirjeldamisel * nimetab või osutab talvepildilt nimisõnu (näit: lumi; kelk, jää lumememm) * saab hakkama paarisõnalise lause moodustamisega kasutades tegusõnu veeretab kelgutab jne 	<ul style="list-style-type: none"> * kasutab ilmastiku iseloomustamisel omadussõnu (külm, soe, tuuline jne) * kasutab kõnes olevikku * saab aru üldmõistest: loomad, linnud, talvelõbud * täiendab kõnet mäarsõnadega: lähedal, kaugel, madalal, kõrgel 	<ul style="list-style-type: none"> * nimetab mõningaid toidulaual käivaid linde (nt tihane) * suudab aru saada kuuldu sisust, meelde jätta üksikuid kasutatud kujundlikke sõnu * saab aru mõistest talveuni ja nimetab mõnd looma, kes talveund magab * kasutab kõnes omadussõnu lume kohta: (puhas, valge) * selgitab oma sõnadega, mille moodi on sõna esimene täht * saab hakkama sõna ladumisega eeskuju järgi 	<ul style="list-style-type: none"> * kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (nt. kelgumägi, tutimüts) * on võimeline rääkima 2-3 lausega mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest * suudab kommenteerida enda ja kaaslaste sooritatud tegevust (räägib, mida tehti) 2-3 lausungiga * on suuteline küsima täiskasvanult küsimusi teda ümbritsevate asjade ja kuulnud jutu kohta * saab hakkama õpetaja ettehäälitud lühikese hääliku pikalt häälimisega * saab hakkama oma nime kirjutamisega * saab hakkama 3-5 tähestest sõnadest tähtede ümberpaigutamisega uue sõna moodustamisega (sai-isa-asi) 	<ul style="list-style-type: none"> * kasutab oma kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (saab suusatajaks, jookseb mäeni) * on võimeline püsima teemas, vajadusel läheb kaasa teemamuutustega, vastab teiste algatatud teemadele * kasutab kõnes aega väljendavaid märksõnu eile, täna, homme * on suuteline täiskasvanu abiga iseloomustama ilma, vastates küsisõnale missugune (Missugune? Tuuline, tuisune, sambune) * saab aru, et liitsõna moodustub kahest sõnast * samastab tähti erinevate materjalidega ja erinevate kujunditega. * lõpetab ladudes etteantud lause 	<ul style="list-style-type: none"> * on suuteline kõnelema sellest, mida hakkab tegema (planeerib valikõnes tuttavaid tegevusi) * on võimeline lahti rääkima kuulnud luuletuse sisu * moodustab sõna abil ja laob uusi lauseid (nimisõna, tegusõna, alus, öeldis) * saab hakkama häälikuühendite häälimisega sõnas * saab aru, miks on lause lõpus ? või ! märk * veerib kokku lühemaid sõnu (4 -5 tähte) * leiab uue sõna, ühe hääliku muutmise teel (pall – pill – põll)

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
EESTI KEEL KUI TEINE KEEL			* kasutab õpitud sõnu tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks (omadussõnad: suur, väike, ilus; asesõnad: mina, see- need)	* suudab jälgida ja meeles pidada täiskasvanu eestikeelset seletust; * mõistab kõnet, mis on vahetult seotud suhtlussituatsiooniga	* omab julgust suhelda iga päev eakaaslaste ja täiskasvanutega eesti keeles ning osaleda aktiivselt mitmesugustes tegevustes ja mängudes	* saab aru korraldusest ja toimib neile vastavalt * teab loomade, lindude nimetusi (kass, koer, karu, jännes, hunt, rebane, hobune, hiir, siil, orav, leevike, tihane, tuvi, varblane jne)

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
MATEMAATIKA	* paigutab juhendamisel esemeid teise isiku või eseme suhtes ette ja taha * suudab juhendamisel osutada esemele mis asub teise isiku või eseme suhtes siin või seal * leiab juhendamisel ette antud esemete hulgast teise sama värvi eseme (must)	* suudab leida ja nimetada ümmargusi ja kandilisi esemeid, esemete omavahelise võrdluse teel * suudab rühmitada antud kahesugused esemed kaheks ühesuguste esemete hulgaks ühe ühise tunnuse alusel (kuju, värv, suurus) * osutab (küsimuse põhjal) punasele värvusele ja nimetab värvuse kasutades mõistet punane	* on võimeline võrdlema kõrvuti asetatud ühetüübilisi esemeid mõistete: pikem, lühem, ühepikkused järgi * tunneb arve 1-5ni näidates arvukaarti ja nimetades arvu * on suuteline rühmitama esemeid ühe tunnuse järgi: värv, suurus, pikkus, laius, kõrgus * paigutab esemeid eseme suhtes üles-alla, ette-taha	* tunneb kujundit ristkülik ja eristab seda kujundit teistest kujunditest * mõistab, et hulga suurus ei sõltu esemete suurusest * leiab erinevusi ja sarnasusi geomeetriliste kujundite (ristküliku, ruudu ja kolmnurga) vahel * saab hakkama 1 näidise järgi sama arvu esemete leidmisega	* loendab 10- ni, seostab numbrit ja tema kirja pilti * laob erineva pikkuse ja kõrguse järgi esemeid ritta kasvavas ja kahanevas järjekorras * saab hakkama eseme asukoha määramisega ruumis mõne teise eseme suhtes * saab aru seosest: ühe eseme äravõtmine- eelnev arv (ühe võrra väiksem arv) * moodustab paare sarnaste tunnuste alusel	* saab hakkama lahutamistehte moodustamise ja lahendamise kümne piires * teab pikkusmõõte- sentimeeter, meeter, kilomeeter * saab uusi arve erinevate arvude äravõtmise teel (5- 112 ni) * kasutab kõnes õigesti sõnu enne- praegu, hiljem-varem, noorem- vanem

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

KUNST	Joonistamine- Maalimine	* saab hakkama pintli värvi sisse kastmisega	* suudab teha pliiatsiga korduvaid ringikujulisi liigutusi (lumepall)	* saab hakkama tuttavatest joontest ja vormidest lihtsamate esemete joonistamise-maalimisega	* tuleb toime lihtsamate lindude kujutamise	* tuleb toime linnu kujutamise * teab, kuidas vältida värvide määrdumist	* tuleb toime lindude iseärasuste edasiandmisega
	Voolimine	* suudab rullida peopesa(de) ja aluse vahel	* saab hakkama (peopesade vahel) alusel "pallikese" kettaks vajutamise	* mõistab, et voolimispulga iga ots teeb voolingusse erisuguse jälje	* lisab esemetele mõningaid pisidetaile * saab hakkama põhivormist väiksemate osade väljapigistamisega * ühendab voolitud detaile omavahel	* lisab esemetele pisidetaile * ühendab voolitud detaile omavahel	* saab hakkama ruumiliste esemete kaunistamisega reljeefse mustri: mustri elemendid vajutada põhivormi peale
	Kleeppe töö	* suudab kokku panna 4-5 osalist puzzlet.	* suudab kokku panna 10 osalist puzzlet	* saab hakkama ribale väikeste vahedega valmiskujundite ladumise ja kleepimisega * lisab valmiskujundile lisadetaile	* tuleb toime suvaliste tükikeste rebimisega	* võldib nelinurka diagonaalselt pooleks ja lõikab mööda joont kaheks kolmnurgaks	* koostab mustrit ristkülikule ja ruudule, arvestades nii värvi kui vormirütm
	Meisterdamine				* saab hakkama paberijääkidest erinevate lindude meisterdamisega	* võldib ruutu kolmnurgaks	* saab hakkama voltimistehnikas lihtsamate esemete valmistamisega
	Loovus						* kasutab loovalt geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukamate objektide ülesehitamiseks
TEHNIKAD	*näpuvärvid *trükid: sõrmed, käsi, svamm, tempel *guašš	*kõik eelnev, lisandub: *trükid: (klotsid, nupud, korgid) *akvarellisulam *vahakriidid	*kõik eelnev	*kõik eelnev lisandub: *trükid: looduslik materjal, šabloon, tekstiil, papiriba serv	*kõik eelnev, lisandub: *õlipastellid *sõejoonistus *akvarellimaal *puhumistehnika *kuulitruk	*kõik eelnev, lisandub: *vahakriibe *tilgatruk *pripsimistehnika *niiditruk *segatehnikad	

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

VEEBRUAR

Vanus		1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
MINA JA KESKKOND	Eesti sümbolid		* leiab täiskasvanu juhendamisel teiste esemete seast Eesti lipu * leiab täiskasvanu juhendamisel teiste esemete seast suitsupääsukese	* leiab pildilt Eesti lipu, rahvuslille ja – linnu	* teab Eesti rahvus sümbolikat: lippu, lille, lindu	* nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi) * nimetab sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp *teab lipu värvide tähendust	* teab Tallinna sümboleid (lipp, vapp) * näitab Eesti kaardilt oma kodukohta * teab Eesti Vabariigi presidendi nime
	Minu ja mu sõbrad		* täiskasvanu suunamisel abistab kaaslast	* saab aru, kes on hea sõber	* nimetab küsimise korral sõbra positiivseid omadusi * arvestab teistega ja vajadusel annab andeks ja lepib ära	* suhtleb sõbralikult ja pakub abivajajale oma abi * nimetab sõbra positiivseid omadusi	* loob ja hoiab sõprussuhteid * saab aru, kui kaaslane on kurb ja lohutab kaaslast
	Minu kodumaa			* teab oma rahvust	* nimetab erinevaid rahvusi oma rühmas ja koduskohas * teab oma rahvust ja keelt	* teab ja nimetab Eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa)	* nimetab teisi rahvusi ja keeli * teab, nimetab ja näitab kaardi pealt Eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa) * nimetab 2-3 tuntumat kaasaegsemat Eesti muusikut
	Eesti peab pidu	* osaleb tähtpäevade tähistamisel lasteaias	* osaleb tähtpäevade tähistamisel lasteaias	* nimetab pühadega seotud tegevusi	* kirjeldab riigi aastapäevaga seotud tegevusi ja kombeid	* teab Eesti Vabariigi aastapäeva kombeid ja sellega seotud tegevusi	* teab Eesti Vabariigi aastapäeva traditsioone ja kombeid * kirjeldab tähtpäeva tähistamist oma lasteaias või kodus * nimetab riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone (riigi aastapäev, võidupüha)

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

Vanu s	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
KEEL JA KÕNE	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama esemete iseloomustamisega om. sõnade abil (hea, halb, suur, väike) * saab hakkama mõne mõõblieseme nimetamisega. 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab matkida hääleharjutusi: puhumismängudes * vastab küsimustele varem nähtu ja kogetu põhjal * tunneb ära pildi pealt emotsiooni: kurb, rõõmus, sõbralik, kuri jne. * vestleb mõne lausega kodust ja perest 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab järgi häälda 4-5 tähelist sõna * tunneb sõnas ära vähemalt ühe tähe * nimetab sarnasusi illustratsiooni ja tuttava eseme või olukorra vahel * moodustab lauseid nimisõnaga: sõber 	<ul style="list-style-type: none"> * selgitab oma sõnadega, mis vahe on häälikul ja tähel * saab aru, et sõna koosneb tähtedest ja saab iseseisvalt hakkama mõne sõna moodustamisega * saab iseseisvalt hakkama sõna ladumisega vasakult paremale * on võimeline kasutama kõnes omadussõna võrdlusastmeid (suur-suurem-kõige suurem) * suudab täiskasvanu abiga kirjeldada olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust * on võimeline algamata ja jätkama täiskasvanuga dialoogi (nt. vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal. Esitab tunnetusliku sisuga küsimusi-Miks ta nii tegi jm.) * kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid meeldetuletamisel 	<ul style="list-style-type: none"> * selgitab oma sõnadega, mis vahe on häälikul ja tähel * saab aru mõiste „kaashäälik“ tähendusest. * saab hakkama pika täishääliku asendamisega teise pika täishäälikuga (ruum – rõõm, tool – tuul) * saab hakkama lause ladumisega vasakult paremale * mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi (joonistaja, joonistus, jooneline) * kasutab oma kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi (kelgutatakse, söödi) 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab sõnas eristada täis – ja kaashäälikuid * moodustab ja laob (kirjutab) küsilauseid * suudab lugeda ja häälda sulghäälikuid * saab hakkama häälitud sõnade kirjutamisega * kirjeldab sündmust enda ja teiste positsioonilt * on võimeline kasutama oma kõnes käändevorme harva esinevates funktsioonides nt kohakäänded ajasuhete väljendamisel- hommikust õhtuni, kevadest suveni) * suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellel hinnangu

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
EESTI KEEL KUI TEINE KEEL			<ul style="list-style-type: none"> * teab, mis riigis ta elab ja nimetab seda 	<ul style="list-style-type: none"> * tunneb ära Eesti lipu ja kirjeldab seda; * nimetab rahvakalendritähtpäevi: (Eesti Vabariigi aastapäev, sõbrapäev, vastlad) 	<ul style="list-style-type: none"> * nimetab Eesti rahvus-sümboleid ja kirjeldab Eesti lippu, rahvuslille ja – lindu. nimetada ja kirjeldada Eesti lippu, rahvuslille ja rahvuslindu; * nimetab mõnda Eestis tähistatavat riiklikku rahvuslikku tähtpäeva 	<ul style="list-style-type: none"> * nimetab mõningaid Eesti kohanimedid, tuntud inimesi; * tunneb huvi eesti rahvaloomingu vastu

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
-------	----------	--------	--------	--------	--------	--------

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

MATEMAATIKA	<ul style="list-style-type: none"> * suudab täiskasvanu juhendamisel määrata eseme/objekti asukohta üleval-all sellele osutades * paigutab juhendamisel esemeid teise isiku või eseme suhtes alla – peale 	<ul style="list-style-type: none"> * osutab (küsimuse põhjal) valgele värvusele ja nimetab värvuse, kasutades mõistet valge * suudab määrata esemet asukohta enda suhtes. Ülal-all, ees-tagaga (minu ees, minu taga jne) * saab hakkama paaride moodustamisega 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab võrrelda esemeid omavahel kasutades mõisteid: kitsam- laiem, pikem-lühem-ühepikkused abil * tunneb ära pruuni värvuse ja kasutab mõistet pruun * on võimeline võrdlema esemeid nende suuruse järgi (suurem-väiksem- ühesuurused) * suudab paaride moodustamise teel (üksüheseesse vastavusse seadmisega) teha kindlaks kas esemeid on hulkades samapalju, ühepalju ehk võrdselt 	<ul style="list-style-type: none"> * mõistab võrdset hulka esemeid (2-3) erineva paigutuse juures * järjestab esemeid suuruse järgi ja neid ritta paigutama (väike- suurem-veel suurem) * saab hakkama inimese või eseme asukoha määramisega teise inimese või eseme suhtes kasutades mõisteid lähemal ja kaugemal * eristab ruutu ja ristkülikut 	<ul style="list-style-type: none"> * loendab 10 - ni, seostada numbrit ja tema kirjapilti * moodustab hulki ühe kindla tunnuse alusel * laob esemeid kasvavas ja kahanevas järjekorras 6 piires * loendab järgarve 6- ni * teab 9 - ni arvude eelnevat ja järgnevat arvu * loendab järgarve 7- ni * teab nädalapäevade nimetusi 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab määrata kellal pool- tundi * saab hakkama kellaaja määramisega täistundides ja saab hakkama päevakava koostamisega * koostab ja lahendab matemaatilist tehet (+ ja -) kaheteistkümne piires * määrab arvureas (1 –12ni) paaris- ja paarituid arve * saab hakkama arvude võrdlemisega , kasutades mõisteid suurem kui..., väiksem kui...

KUNST	Joonistamine-Maalimine	<ul style="list-style-type: none"> * suudab leida koos täiskasvanuga sarnasust juhusliku kriipselduse ja eseme vahel 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab joonistada ümmargusi kinnisvorme * tuleb toime pintsliga erinevatesse suundatesse joonte tõmbamisega Joonistusliikumine: käsi liigub liigesest 	<ul style="list-style-type: none"> * tuleb toime ümar- ja kandilise kinnisvormi ühendamise erisuunaliste joontega * suudab kujutada natuurile sarnaseid, lähedasi esemeid, asju, inimest (nn. Peajalgseid) * joonistab ja värvib pindu värvi- ning viltpliatsitega, kriitidega 	<ul style="list-style-type: none"> * teab milliste värvide segamisel vajalikku tooni saada * suudab lihtsat inimfiguuri kujutada * joonistab sõega, muutes joonte tihedust 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama inimese kujutamise liikumises (otsevaade) * tuleb toime mustri koostamisega ringile, ruudule, ristkülikule (erinevad trükitehnikad) * saab hakkama pindu kattes heledate ja tumedate joonte sobitamisega. 	<ul style="list-style-type: none"> * tuleb toime inimese kujutamise liikumises (profiilis, tagavaates) * suudab sobitada pindu kattes peeni ja jämedamaid jooni
	Voolimine	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama ümara vormi lapikuks vajutamise 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab vajutada voolingusse süvendeid, auke sõrmega 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama voolimismassist sõrmede abil pigistamise ja venitamisega, sellele teise kuju andmiseks 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama ümarvorme süveni tegemisega põidlagaga vajutades 	<ul style="list-style-type: none"> * tuleb toime väiksemate kehaosade väljavenitamise, väljapigistamise, muljumisega 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama plaadile mustrite ja reljeefsete pildikeste koostamisega

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

	Kleepetöö		* suudab laduda ja kleepida Eesti lipu värvid õiges järjestuses täiskasvanu juhendamisel	* suudab laduda ja kleepida ribale lihtsamat mustrit (värvi- ja vormirütm)		* saab hakkama ümarvormide lõikamisega mõõda ringjoont, teise käega paberit suunates	* lõikab kokkuvolditud paberist mitu sarnast kujundit
	Meisterdamine			* lükib paelale, traadile vms auguga esemeid	* lükib paelale auguga esmeid	* tuleb toime kahe suurema eseme kokkukleepimisega	* tuleb toime punumisega
	Loovus			* saab hakkama kaunistusmotiivi valimisega ja kannab juhendamisel šabloon või templi abil selle omavalitud kohale esemel	* suudab kaunistada elementidega (lihtne kordusskeem) eseme äärisel	* suudab luua kaunistusmotiivi või mustri, arvestades kaunistatavat eset.	* märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata.
	TEHNIKAD	*näpuvärvid *trükid: sõrmed, käsi, svamm, tempel *guašš	*kõik eelnev lisandub: *trükid: kartulist templid, erinevate jämedustega pliiaitsite otsad, erinevad pisidetailid (klotsid, nupud, korgid), *akvarellisulam *vahakriidid	*kõik eelnev	*kõik eelnev lisandub: *trükid: looduslik materjal, šabloon, tekstiil, papiriba serv	*kõik eelnev lisandub: *õlipastellid *sõejoonistus *akvarellimaal *puhumistehnika *kuulitruk	*kõik eelnev lisandub: *vahakriibe *tilgatrükk *pritsimistehnika *niiditruk *segatehnikad

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

MÄRTS

Vanus		1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
MINA JA KESKKOND	Terve süda	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama küsimisel peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale, kõrvadele osutamise * saab täiskasvanu abiga hakkama käte ja näo pesemise ja pühkimisega * saab hakkama taskuräti ulatamisega täiskasvanule nina pühkimiseks 	<ul style="list-style-type: none"> * nimetab erinevaid kehaosi (pea, käed, jalad jne) * osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele * osutab küsimisel puhtuse jaoks vajalikele esemetele (seep, vesi, käterätik) 	<ul style="list-style-type: none"> * leiab täiskasvanu abiga südame, kopsude, aju asukohta * näitab ja nimetab näo- ja kehaosi * nimetab ühe põhjuse, miks on puhtus vajalik * saab aru, miks peab pikad juuksed kinni panema 	<ul style="list-style-type: none"> * näitab kehal südame, kopsude, aju asukohale * nimetab kehaosi ja teab nende vajalikkust * saab aru, miks on vaja ennast pärast aktiivset kehalist tegevust pesta * selgitab oma sõnadega, miks enne sööki ja pärast WC-s käimist peab pesema käsi 	<ul style="list-style-type: none"> * saab aru, milleks inimene vajab erinevaid meeleorganeid * selgitab ja põhjendab tervisele vajalikke tegevusi * teab, et igal lapsel on isiklikud hügieenitarbed (kamm, hambahari, käterätik), mida teistele ei laenata 	<ul style="list-style-type: none"> * selgitab oma sõnadega, millised on südame, aju, kopsude, neerude ülesanded * teab inimese meeleelundeid * nimetab mõnda põhjust, mis tekitavad haigusi (pesemata käed-düsenteeria) * teab vajalikke toiminguid isikliku hügieeni täitmiseks (käte, jalgade, keha, pea, hammaste pesu, puhastus riietus jne)
	Südamlik emakeele-nädal			<ul style="list-style-type: none"> * teab, et eesti keel on meie emakeel 	<ul style="list-style-type: none"> * teab, miks tähistatakse emakeelepäeva 	<ul style="list-style-type: none"> * teab, miks tähistatakse emakeelepäeva 	<ul style="list-style-type: none"> * teab Eesti ja naaberriikide emakeelt * ütleb 3 erinevat keeles "Tere"

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

	Kevade rõõm südamis	* osaleb tähtpäevade tähistamisel lasteaias	* osaleb tähtpäevade tähistamisel lasteaias * leiab pildilt kevadpühadega seotud koduloomi ja –linde	* leiab kevade tunnuseid pildi pealt ja loodusest * nimetab kevadpühadega seotud koduloomi ja –linde	* nimetab kevade tunnuseid ja leiab neid looduses * teab kevadpüha traditsioone ja kombeid	* teab ja nimetab kevade tunnuseid, oskab neid märgata looduses * teab kevadpüha erinevaid nimetusi ja traditsioone	* märkab muutuseid looduses ja oskab neid seostada kevadega * teab, miks tähistatakse emakeelepäeva * teab kevadpüha erinevaid nimetusi ja traditsioone
	Terve toir		* istub söögilauas rahulikult ja sööb iseseisvalt	* nimetab tervislikke toiduaineid * kirjeldab toidu maitset (magus, hapu, soolane, kuum, külm) * istub söögilauas rahulikult ja sööb iseseisvalt ning puhtalt	* nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa igapäevaselt	* teab toidupüramiidi	* nimetab, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve (taldrikureegel) * teab vitamiine
Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.	

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

KEEL JA KÕNE	<ul style="list-style-type: none"> * kasutab kõnes mõningaid lauanõude nimetusi ja saab aru nende otstarbest * vastab üksikute sõnadega küsimustele: „Mis see on?“, „Kes see on?“, „Mida ta teeb?“ * kasutab pildil kujutatud lihtsamaid tegusõnu – mängib, jookseb, laulab 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama kõnes küsiva ja paluva intonatsiooni kasutamiseiga * kasutab kõnes mäarsõna: täna, * saab hakkama sõnade erineva valjuse ja tempoga hääldamisega * suudab kõneleđa täiskasvanule arusaadavalt kiirustamata * saab aru üldmõistest: nt lilled 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab sõnast vabal valikul ühe tähe üle laduda mingi muu materjaliga (nõõbid, kivid...) * suudab järgi häälda 4-5 tähest sõna * saab hakkama lugemise ja kirjutamise, matkimisega, kritseldades kriidi või pliiaitsiga * loeb peast 4-8 realist luuletust * jutustab illustratsiooni järgi 2-3 lausega * moodustab lauseid ilmastikku iseloomustavate sõnade abil(vihm,tuul jne) *iseloomustab kevadet looduses leitu põhjal sellest mõne lausega rääkida * kasutab kõnes mäarsõnu – eile, täna, homme 	<ul style="list-style-type: none"> * saab iseseisvalt hakkama sõna ladumisega vasakult paremale * saab hakkama lihtsamate tähtede kirjutamisega * saab hakkama ühesuguste tähtede leidmisega oma nimest ja sõnast * kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid põimlauseid (mis, kes, kui, ...siis. Nt. kui ma pudru ära söön, siis ma hakkam mängima) * on võimeline peast lugema 2-4-realisi liisusalme/luuletusi * hääldab õigesti 3-4 silbilisi tähenduselt tuttavaid sõnu * on võimeline kasutama oma kõnes mõningaid vastandtähdusega sõnu e. antonüüme (nt. lühike-pikk, must-puhas) 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama iseseisvalt täishääliku-ühendi häälimise ja ladumusega * saab hakkama sõnast puuduva tähe leidmisega * suudab tähe tegemisel arvestada vajalikku suurust * tunneb ära üksteise peale asetatud eristatud tähed * mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi (näitleja, näitlemine, näitamine), on võimeline määrama hääliku asukohta (alguses, lõpus, keskel) * häälikuühendita sõnas * mõistab ja kasutab esemete ja objektide võrdlemisel väljendeid samasugune, erinev, sarnane 	<ul style="list-style-type: none"> * kirjutab lauses puuduva sõna * suudab kirjapildi järgi sõnu õigesti häälda * jagab kuulnud lause sõnadeks kasutades abivahendeid (klotsid, nõõbid vm) * saab aru, et lauses kirjutatakse sõnu vasakult paremale * on võimeline selgitama kuulnud kujundlike väljendite (tuul ulub, kevad koputab aknale) tähendust oma sõnadega ja/või toob enda kogemusega seotud näiteid * suudab valida intonatsiooni ja sõna vastavalt kaassuhtlejale (-täiskasvanu) ja suhtlemispaigale (kodu- võõras koht)
---------------------	--	---	---	---	---	---

EESTI KEEL KUI TEINE KEEL	Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
				<ul style="list-style-type: none"> * tunneb lihtsamaid viisakusväljendeid (Tere!, Head aega!, Palun!, Aitäh!) * nimetab aastaaegu: kevad, suvi, sügis, talv 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab näidata üles huvi suhtlemise vastu ning vajaduse korral luua kontakti täiskasvanute ja teiste lastega (Minu nimi on ... Ma olen ... aastane) 	<ul style="list-style-type: none"> * mõistab juhendeid, korraldusi ja suudab neid täita * kasutab tegevust iseloomustavaid väljendeid: tema istub, seisab, jookseb, käib, hüppab, tantsib, laulab, mängib, mina magan, naeran, nutan, kuulan, vaatan, soon, joon, uisutan, teen lumememme, mängin lumesõda, linnud laulavad, sõidan rattaga, ujun 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab vestlust algatada ja lõpetada * kasutab tegevust saatvaid iseloomustavaid väljendeid kõigis pööretes ja nii ainsuses kui mitmuses

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
--------------	-----------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

MATEMAATIKA	<p>* saab juhendamisel hakkama ette antud esemete hulgast kõva ja pehme eseme leidmisega</p> <p>* leiab juhendamisel ette antud esemete hulgast teise pruuni eseme</p> <p>* suudab täiskasvanu juhendamise ja katsetuse kaudu leida sarnase kujundi (ümmargune, kandiline) üks ühese vastavuse teel (nn. toppimismängud)</p>	<p>* leiab erisuguste esemete hulgast sarnase värvi, kuju või suurusega eseme</p> <p>* suudab eristada omavahel kandilist ja ümmargust eset, kasutades mõisteid ümmargune ja kandiline</p> <p>* osutab (küsimuse põhjal) mustale värvusele ja nimetab värvuse kasutades mõistet must</p>	<p>* on võimeline nimetama ja kasutama ööpäeva osade määramisel sõnu öö ja päev</p> <p>* suudab leida ja nimetada, milline kahest eritüübilisest esemest on suurem-väiksem, pikem-lühem</p> <p>* tunneb ära roosale värvuse ja kasutab mõistet roosa</p>	<p>* leiab enda ümbert esemeid või objekte mis sarnanevad geomeetriliste kujunditega: ruut, kolmnurk, ristkülik, ring</p> <p>* loendab 7-ni</p> <p>* tunneb arve 1-7-ni, näidates arvukaarti ja nimetades arvu ning õpetajaga koos seostab ka numbrit arvu kirjapildiga</p> <p>* loendab järgarve üheni (mõiste esimene)</p>	<p>* loendab 11-ni, seostab numbrit ja tema kirjapilti</p> <p>* saab aru mõistetest: vasakul, paremal, all, üleval, keskel, ees taga, peal, kõrval</p> <p>* kasutab hulkade võrdlemisel matemaatilisi mõisteid: sama palju, rohkem, vähem</p> <p>* võrdleb anumate mahtu ja väljendab tulemust mõistetega: mahub rohkem, mahub vähem, võrdse mahuga</p> <p>* loendab järgarve 8- ni</p>	<p>* teab ja kasutab mängus rahaühikuid sent (5, 10), euro (1, 2, 5, 10)</p> <p><i>* mõõdab joonlauaga eseme/objekti pikkust ja laiust</i></p> <p>* mõõdab raskust ja mahtu kokkulepitud mõõtühikutega</p> <p>* teab kuude nimetusi ja nende järjekorda</p>
--------------------	--	--	--	--	---	---

KUNST	Joonistamine-Maalimine	<p>* saab hakkama aluselt švammile väri võtmisega</p> <p>* suudab teha templitrükki (kruvi, kartul jne.)</p> <p>* trükib näpüvärvidega kaetud sõrmedega</p>	<p>* suudab žablooni abiga joonistada, maalida</p> <p>* suudab näpüvärvidega kaetud labakäega trükkida</p>	<p>* teab, kuidas võtta pintslile vajalik kogus värvi ja et pintslit tuleb loputada peale kasutamist</p>	<p>* suudab kujutada maastikku: taevasse sobivad ja maapinnale sobivad objektid, esemed</p>	<p>* saab hakkama loomade, lindude kujutamiseks antud liigile iseloomulike tunnustega</p>	<p>* saab hakkama ehitiste, väljamõeldud tegelaste ja olukordade kujutamiseks</p> <p>* suudab edasi anda jutu (muinasjutu) tegelaste iseloomulikke tunnuseid, riietuse iseärasusi</p> <p>* kasutab töös pintslite erinevaid osi (otsa, külge) ja teab, kuidas tekitada erinevaid pintslilajendeid</p>
--------------	-------------------------------	---	--	--	---	---	---

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

	Voolimine	* suudab kujutada lihtsaid esemeid (ussike, kõrsik, vorstike...)	* saab hakkama voolimispulga otsaga voolingusse süvendite ja aukude vajutamisega	* suudab voolida lihtsamaid esemeid (2-3-st osast koosnevaid)	* kujutab algeliselt linde ja loomi üksikute osade liitmise teel * saab hakkama voolimismaterjalide kuju muutmiseks pigistades ja venitades.	* saab hakkama inimese voolimisega – kehaosad õigetesse kohtadesse * saab hakkama inimese voolimisega - osade umbkaudne suurusvahekord * voolib inimest seisvas asendis	* saab hakkama 2-3 esemest koosneva kompositsiooni voolimisega etteantud teema põhjal * kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära. * saab hakkama õpetajaga koos uute voolimissegude valmistamisega
	Kleepe töö		* saab hakkama lihtsate esemete ja elusolendite ladumisega üksikosadest * suudab rebida paberiribast tükikesi	* tuleb toime lihtsamate mustrite (värvi- ja vormirütm) ladumise ja kleepimisega ruudul, ristküliku äärel	* saab hakkama ühistöö tegemisega.	* saab hakkama väikeste ja suuremate tükikeste rebimisega * rebib ribad	* koostab mustrit ringile, arvestades nii värvi- kui vormirütm
	Meisterdamine	* saab hakkama iseseisvalt pehme paberi kortsutamiseks	* saab hakkama paberist tükikeste rebimisega		* võib paberit pooleks ja meisterdada raamatut	* tuleb toime ribade lõikamisega	* suudab kujundada või täeindada oma tööd, kleepides sellele erinevast materjalist tükke, objekte jne
	Loovus		* vaatleb pilte, näidistoid ja raamatuillustratsioone ning vastata küsimustele	* saab hakkama tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluga sobivate motiividega kaunistamisega õpetaja abiga	* avaldab arvamust mõne kunstitöö kohta (raamatuillustratsioonid, kaaslaste looming)	* suudab fantaseerida ja jutustada teose juurde ka loo: mis juhtus enne, mis juhtub pärast	* suudab kasutada raamatuillustratsioone, fotosid ja kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma vaba isikupärase variandi
TEHNIKAD	*näpuvärvid *trükid: sõrmed, käsi, svamm, tempel *guašš	*kõik eelnev lisandub: *trükid: kartulist templid, erinevate jämedustega pliiaatsite otsad, erinevad pisidetailid (klotsid, nupud, korgid), *akvarellisulam *vahakriidid	*kõik eelnev	*kõik eelnev lisandub: *trükid: looduslik materjal, šabloon, tekstiil, papiriba serv	*kõik eelnev lisandub: *õlipastellid *sõejoonistus *akvarellimaal *puhumistehnika *kuulitrukk	*kõik eelnev lisandub: *vahakriibe *tilgatrükk *pritsimistehnika *niiditrukk *segatehnikad	

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

APRILL

Vanus		1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
MINA JA KESKKOND	Naljahambad	* osutab küsimisel hammaste hooldamiseks vajalikele vahenditele (hambahari ja hambapasta)	* saab aru, mida tehakse hambaharja ja -pastaga	* saab aru, milleks on vaja hambaid pesta * saab täiskasvanu abiga hakkama hammaste pesemisega	* nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi * saab õpetaja selgitamise kaudu aru, miks piimahammaste asemel kasvavad jäävhambad * saab täiskasvanu suunamisel hakkama hammaste pesuga	* selgitab ja põhjendab hammaste tervisele vajalikke tegevusi * saab aru, miks tekivad hambaaugud * teab, et ka piimahambaid tuleb parandada * saab iseseisvalt hakkama hammaste pesuga; teab õigeid hambapesu võtteid (ringi liigutusega)	* teab ja põhjendab hammaste hooldamise põhimõtteid ja järgib neid igapäevaelus (peseme hambaid hommikul ja õhtul) * peseb iseseisvalt hambaid neid õigesti harjates * selgitab toitumise põhimõtteid, mis on olulised hammaste tervise jaoks (hammastele ja igemetele on hea, kui süüa tooreid puu- ja juurvilju) * teab, et hammaste korrasoleku profülaktikaks peab käima hambaarsti juures hambaid kontrollimas ning katkised hambad peab laskma ära parandada
	Nutikas linnaruum		* tunneb ära lasteaia hoone	* tunneb ära oma lasteaia, kodukoha koolimaja ning kaupluse	* kirjeldab kodumaja omapära: maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende sisustus * kirjeldab lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid	* teab ehitisi, mis ümbritsevad tema igapäevast keskkonda * teab olulisemaid teenindusasutusi ja nende vajalikkust * võrdleb eramaja ja korrusmaja	* kirjeldab vanaaja kodu ja selle sisustust, teab nimetada kõrvalhooneid ning nende otstarvet * nimetab maja ehituseks kasutatavaid materjale (puu, kivi jm) * nimetab teenindusasutusi ja nende vajalikkust (kauplus, juuksla, polikliinik, pank, apteek, kingsepatöökoda, kaubanduskeskus jm) * teab nimetada kodukohale olulisi ehitisi (mõis, kirik, veski jm)
	Nutikas muna		* tunneb lindu ja ta kehaosi	* võrdeb erinevaid mune suuruse järgi	* teab, et lindudel on erinevad munad (suurus, värv – valged munad, kirjud munad) * teab, et lindude pesad paiknevad erinevates asupaikades	* teab, et igal linnul on oma muna * nimetab toite, kus on kasutatud mine	* teab, millal ja mis tingimused munast koorub lind * nimetab erinevaid munarooge

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

	Nutikad vidinad meie ümber		* teab mõnda mööblieset tunneb pildil või rühmas ja lasteaias olevaid kodu-masinaid (tolmuimeja, külmkapp, televiisor, pesumasin)	* nimetab mööbliesemeid * nimetab kodus kasutatavaid kodumasinaid ja -elektroonikat (kell, pliit, külmkapp, pesumasin, televiisor, arvuti jm)	* kirjeldab kodumasinaid ja – elektroonikat ning teab nende otstarvet	* teab erinevaid kodumasinaid, nende otstarvet ja kasutab lihtsamaid neist ohutult * teab erinevaid materjale	* kirjeldab kodumasinaid ja – elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte (kirjeldused on täpsemad) (mööbel, teabevahendid nt raadio, televiisor, arvuti, mõõtvahendid nt kaal, termomeeter)
--	----------------------------	--	---	--	---	--	---

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
EESTI KEEL KUI TEINE KEEL			* suudab leida seoseid kirjandusliku pala ja illustratsioonide vahel * kasutab tegevust iseloomustavaid väljendeid: mina istun, seisan, jooksen, käin, hüppan, tantsin, laulan, mängin, kelgutan, õitsevad, lendavad	* nimetab eesti keeles sinist, musta ja valget värvust ja kasutada kõnes ajamõisteid öö ja päev, omadussõnu ilus, ümmargune, soe, külm, hea, kallis	* räägib õpitud sõnavara piires endast ja oma perest ning vestelda endale olulistel teemadel (minu sõber, vanaema, vanaisa; Ma olen terve/haige; riietusesemed: kingad, müts, jope, sall, sokid, seelik, püksid)	* moodustab ise lihtsamaid fraase ja lihtlauseid * nimetab eesti keeles ja kasutab kõnes värvusi (lilla, roosa) ja omadussõnu (kandiline, karvane)

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
-------	----------	--------	--------	--------	--------	--------

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

KEEL JA KÕNE	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama vaatlusel nähtu üksikute sõnadega kirjeldamisega(linn uke puu lill...) * kasutab lausete moodustamisel määrsõnu (siin, seal, üks, palju, kohe, pärast) * nimetab õigesti mööblit * moodustab kahesõnalisi lauseid 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab korrata fraase, korduvat teksti * kasutab nimisõnu * tunneb ära erinevaid helid ja suudab neid nimetama * saab aru illustreerimata jutu sisust 	<ul style="list-style-type: none"> * nimetab mõningaid linde (nt tihane) * saab aru kaaslaste poolt jutustatust * moodustab pikemaid lauseid pildil oleva tegevuse või tegelase kohta * tunneb häälimise järgi ära 2-3 tähelise sõna. * saab hakkama seebimullide või millegi muu puhumisega. * saab hakkama häälimisharjutuse kordamisega õpetaja järele. (tii, tii, tihane....) * tunneb ja nimetab üksikuid tähti 	<ul style="list-style-type: none"> * kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääle tugevust * on võimeline kasutama tingivat kõneviisi (mängisin, mängiksin) * teab nimetada kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (nt. arg, kaval, igav jne.) * suudab jutustada nähtud, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausega (nt. Mida tegi kodus pühapäeval?) * tunneb häälimise järgi ära vähemalt 5-6 tähelise sõna * saab iseseisvalt hakkama sõna ladumisega vasakult paremale * suudab õpetaja selgitamise põhjal ära arvata ja laduda sõna 	<ul style="list-style-type: none"> * kasutab ja mõistab nalja ja narritamist * kasutab oma kõnes sihilisi ja sihituid tegussõnu (veereb-veeretab, sõidab-sõidutab) * häälib 4 -6 häälikulisi sõnu * suudab ära tunda sõrmega seljale joonistatud mõne üksiku tähe ja nimetab seda * tunneb häälimise järgi ära vähemalt 7 -8 tähelise sõna * eristab iseseisvalt eristada täis – ja kaashäälikuid 	<ul style="list-style-type: none"> * kasutab dialoogis erinevaid suhtlemisstrateegiaid (nt veenmine, ähvardamine) sõltuvalt suhtlemiseesmärkidest * kasutab õigesti aja- ja ruumisuhteid väljendavaid sõnu (nt varem, hiljem, enne, pärast) * suudab kasutada oma kõnes enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu (poeb- pugema, siga- sead) * saab hakkama sõnast suvalise hääliku abil uue sõna moodustamisega - sõnakett * saab hakkama suurte joonistähete kirjutamisega ridade vahele * saab hakkama sõna tähenduse muutmisega asendades tähed teisega (kirjutades ja häälides)
---------------------	---	--	--	--	---	---

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
MATEMAATIKA	<ul style="list-style-type: none"> * suudab juhendamisel leida ette antud esemete hulgast kurva või rõõmsa näoilme * suudab leida erinevate esemete hulgast üks kuni kaks täiskasvanu kirjeldatud eset (nt. Kolme erineva nuku hulgast – leia sinise kleidiga nukk; erinevate mänguasjade hulgast leia kaks karu) 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab sorteerida esemeid kahe erineva suuruse alusel (suurväike) * saab hakkama esemete hulgast (kuni 4 eset) ühe kindla tunnusega eseme leidmisega * eristab juhendamisel ja leiab ette antud esemete hulgast teise sama värvi eseme (kollane-must/valge-sinine/punane- must) 	<ul style="list-style-type: none"> * vastab ajamõisteid kasutades küsimusele: mida eile tegin? * kasutab liikumisel mõisteid kiire ja aeglane * tunneb ära lilla värvusele ja kasutab mõistet lilla 	<ul style="list-style-type: none"> * kasutab mõisteid paremale-vasakule * suudab kirjeldada päevakava ajamõistete: hommik- lõuna- õhtu/ päev-öö abil * võrdleb kolme eset etteantud tunnuse alusel (suurus, värvus, vorm) * loendab järgarve kolmeni 	<ul style="list-style-type: none"> * loendab 12 - ni, seostaad numbrit ja tema kirjapilti * teab arvu asukohta arvude reas 10-ni * nimetab geom. kujundite: ring, ovaal, nelinurk, kolmnurk kõige iseloomulikumaid tunnuseid * teab ja kasutab mõistet üle ühe * loendab 7-ni kasvavas ja nimetab 5-st tagasi kahanevas järjekorras * loendab järgarve 9- ni 	<ul style="list-style-type: none"> * orienteerub tasapinnal * leiab ümbrusest erinevaid hulki ja võrdleb neid erisuguste matemaatiliste tunnuste põhjal * koostab pildi järgi matemaatilist jutukest ja lahendab seda * teab kera- ringi/kuup- ruut/risttahukas- ristkülik erinevusi

KUNST	Joonistamine-Maalimine	<ul style="list-style-type: none"> * suudab näpüvärvidega tõmmata paberile erineva suunaga sirgeid, kaarjaid jne. jooni * vajutab väljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama õpetajat jälgendades voolimismassi muljumise ja näpistamise, rullimise ja veeretamisega. 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab kujutada esemeid neile kõige iseloomulikemate tunnustega * saab hakkama ringide ja punktide joonistamise ja maalimisega 	<ul style="list-style-type: none"> * tuleb toime lihtsa mustri koostamisega templi-trükitehnikas esemete äärtele (värv- ja vormirütm) * suudab tõmmata pintsli otsaga peenikesi horisontaal- ja vertikaaljooni * kasutab joonistus- vahendeid liigse surveta 	<ul style="list-style-type: none"> * tuleb toime loomade ja lindude erinevates asendites kujutamise * suudab jälgida, et looduspildidel ei ole nn. “tühje auke” * tuleb toime tunnete edasi andmisega (värv, näoilmed, taust) * värvib värviraamatu kujundeid 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama maalimise-joonistamisega, arvestades 3-4 eseme vahelisi proportsioone * tuleb toime siseruumi lihtsa kujutamise * saab hakkama endajoonistatud kujudite värvimisega, varieerides käe liikumise suunda.
--------------	-------------------------------	---	---	---	---	---	---

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

	Voolimine	* saab hakkama voolimismassi sisse aukude vajutamisega sõrme ja voolimispulgaga	* tuleb toime ketta kaunistamisega joonte ja täpikestega voolimispulga abil.	* tuleb toime voolimispulgaga voolingute kaunistamisega	* saab hakkama samalaadsete, kuid suuruselt erinevate esemete voolimisega	* voolib ehitisi nendele iseloomulike tunnustega (nt kodu, lasteaed vm)	* tuleb toime ehitiste voolimisel täpsemalt nende välimuse ja liigutuste kujutamise
	Kleepetöö		* saab hakkama kääride hoidmise ja paberi lõikumise (lõikejoon nagu rebitud)	* suudab laduda ja kleepida valmiskujunditest lihtsat süzeelist pilti	* tuleb toime lihtsa süzeelise pildi koostamisega – üksikosadest koostada tervik * saavad hakkama ühistöö koostamisega paberijääkidest	* saab hakkama geomeetristest kujunditest mustrite koostamisega (lihtne eestipärane ornamentika)	* koostab lihtsaid pilte (üksikesemelisi, süzeelisi) käärilõiketehnikas
	Meisterdamine				* tuleb toime jääkmaterjalist (jogurtitops, lõng, nõõp jne.) lihtsamate esemete või loomade valmistamisega	* tuleb toime jääkmaterjalidest lihtsamate esemete valmistamisega, lisades detaile	* tuleb toime jääkmaterjalidest lihtsate esemete valmistamisega
	Loovus		* saab hakkama ümbritsevas juhendamise toel sinise, kollase, punase ja rohelise värvi leidmisega		* valib emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt	* selgitab omavalmistatud (voolitud, volditud, meistedatud) esemete otstarvet ja nimetab koha, kuhu see sobib	* suudab rõhutada kõige tähtsat oma töös värvi, suuruse või asukoha valikuga
	TEHNIKAD	*näpuvärvid *trükid: sõrmed, käsi, svamm, tempel *guašš	*kõik eelnev lisandub: *trükid: kartulist templid, erinevate jämedustega pliiaatsite otsad, erinevad pisidetailid (klotsid, nupud, korgid), *akvarellisulam *vahakriidid	*kõik eelnev	*kõik eelnev lisandub: *trükid: looduslik materjal, šabloon, tekstiil, papiriba serv	*kõik eelnev lisandub: *õlipastellid *sõejoonistus *akvarellimaal *puhumistehnika *kuulitrükk	*kõik eelnev lisandub: *vahakriibe *tilgatrükk *pritsimistehnika *niiditrükk *segatehnikad

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

MAI

Vanus		1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
MINA JA KESKKOND	Kevad peab pühi pühitud aias	*tunneb ära lille, muru, puu	* tunneb ära 3-4 tuntumat kevadlille	* nimetab 3-4 tuntumat kevadlille	* tunneb erinevaid aiatööriistu ja teab milleks neid kasutatakse	* nimetab kevadtöid aias * teab tuntumaid tööriistu ja oskab neid kasutada	* nimetab kevadtöid aias ja teab, milliseid töövahendeid nende juures vaja läheb * teeb vahet kultuurtaimel ja looduslikult kasvavalt taimel
	Meie emad ja vanaemad oskavad	* osutab pildil oma emale/tunneb ära oma ema	* teab oma ema nime	* teab oma ema nime ja oskab nimetada ema koduseid toimetusi	* teab oma ema nime ja teab, mis tööd ta teeb	* nimetab enda ema ametit ja teab, mis tööd ta teeb	* nimetab enda ema ametit ja teab, mis tööd ta teeb * kirjeldab ema tähtsust enda jaoks
	Pidu, kus kõik on aias - putukad		* tunneb ära, kes on putukas	* nimetab tuttavaid putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane jne)	* teab putukate elupaiku (mesilane ja mesitaru; sipelgas ja sipelgapesa jne)	* nimetab tuntumaid putukaid * teab tuntumate putukate elupaiku * kirjeldab tuntumate putukate välimust ja eluviisi	* teab, miks on putukad kasulikud ja mis kahju nad võivad teha
	Päike, õhk ja vesi – need me sõbrad kolmekesi			* saab aru, miks ei tohi lombivett juua	* saab aru, et inimesed, taimed ja loomad vajavad kasvamiseks puhast õhku, päikest ja vett	* põhjendab, miks on päike, õhk ja vesi inimestele, taimedele ja loomadele vajalik	* teab, miks on päike, puhas õhk ja vesi inimesele kasulikud (ning kahjulikud)

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
KEEL JA KÕNE	<ul style="list-style-type: none"> * moodustab lauseid tegusõnade abil (kaevama, istutama, kastma) * saab aru täiskasvanu kõnest ja kordab mitmeid sõnu ja häälightsi * suudab leida mänguasju ja esemeid sõnalise korralduse järgi (vormilt sarnaseid) 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab fraase korrata ja meelde jätta * on võimeline vestluses aktiivselt osalema * vastab küsimusele miks? * suudab pähe õppida luuletuse emale 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab esitada selgelt mõnd luuletust emast * saab aru muinasjutu sisust ja vastab küsimustele mitmesõnaliste lausetega * saab aru üldmõistest-aiatööriistad (reha, kastekann, labidas jne.) * kirjeldab lille: värvus, suurus, kasvukoht * saab hakkama sõna (nimisõna) juurde tegusõna leidmisega (lind lendab, konn hüppab, laps laulab...) * saab hakkama lihtsama mustri joonistamisega punktirjoonele * suudab järgi häälda 4-5 tähelisi sõnu 	<ul style="list-style-type: none"> * on suuteline kasutama oma kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (ilusatel lilledel) * on võimeline moodustama vajadusel sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt. pott supi keetmiseks-supipott, nuga või määrimiseks-võinuga) * teab kasutada kõnes aega väljendavaid nimisõnu: hommik, päev, õhtu, öö * hääldab õigesti 1-2-silbilisi tähenduselt tuttavaid häälikuühendiga sõnu * suudab eristada lühikest ja pikka täishäälikut * saab hakkama üksikute sõnade trükitähtedega kirjutamisega * saab iseseisvalt hakkama sõna ladumisega vasakult paremale 	<ul style="list-style-type: none"> * on võimeline kasutama oma kõnes mõningaid sünonüüme (nt jooseb, lippab, sibab) * loeb kindlas situatsioonis kindlaid sõnu (poe- ja tänavanimed, sildid) * on võimeline esitama luuletust luuletusele sobiva rütmi ja intonatsiooniga * laob vabal valikul erinevatest sõnadest 2 – 3 sõnalise lause * leiab tähereast soovitud tähed (4 tähte) * saab hakkama üksikute sõnade lugemisega (3 -4 häälikut) * saab hakkama jõukohasesse ristsõnasse puuduvate tähtede kirjutamisega 	<ul style="list-style-type: none"> * hääldab õigesti võõrhäälikuid (f) tuttavates sõnades (fanta) * on võimeline parandama ja täpsustama oma tehtud vigu jutustamise käigus * on võimeline jutustama piltide järgi loogilises järjekorras * korrastab lihtsama lause, pannes sõnad õigesti järjekorda * tunneb kõiki tähti ja kirjutab neid * loeb veerides eakohasel tasemel

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
-------	----------	--------	--------	--------	--------	--------

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

EESTI KEEL KUI TEINE KEEL			<ul style="list-style-type: none"> * nimetab eesti keeles punast, kollast, rohelist värvust * suudab eristada eesti keelt oma kodu keelest (nt vene keelest) 	<ul style="list-style-type: none"> * kasutab tegevust iseloomustavaid väljendeid: lapsed istuvad, seisavad, jooksevad, käivad, hüppavad, tantsivad, laulavad, mängivad, suusatavad, mina kuulan, vaatan, söön, joon, linnud laulavad, lilled õitsevad, sõidan) 	<ul style="list-style-type: none"> * teab peast mõnda eestikeelset luuletust ja laulu * nimetab eesti keeles värvusi hall, pruun, oranž; arve ja järgarve 1-10ni 	<ul style="list-style-type: none"> * teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule * suudab eristada kirillitsat teistest tähestikest, eestikeelset raamatut venekeelsest
--	--	--	---	---	--	---

Vanus	1,5-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
MATEMAATIKA	<ul style="list-style-type: none"> * osutab (küsimuse põhjal) punasele värvusele ja nimetab värvuse kasutades mõistet punane * osutab (küsimuse põhjal) kollasele värvusele * suudab leida (kuni 3 eset) esemete hulgast ühe kindla tunnusega eseme 	<ul style="list-style-type: none"> * rühmitab esemeid põhivärvuse järgi * suudab esemete võrdlusel välja tuua ühe põhierinevuse ja sarnasuse (kuju, värv, suurus) 	<ul style="list-style-type: none"> * tunneb arve 1-5ni, näidates arvukaarti ja nimetades arvu ning õpetajaga koos seostab ka numbrit arvu kirjapildiga * leiab ümbritsevast keskkonnast etteantud kujundi abil (ring, nelinurk, kolmnurk) samakujulisi esemeid * suudab koostada lihtsamat mustri (värvi, vormi või suuruse vaheldumine) tasapinnalisi kujundeid kasutades * suudab leida pikkuserivist pikima ja lühima eseme 	<ul style="list-style-type: none"> * võrdleb erinevaid kõrgusi kasutades mõisteid kõrgem-madalam, ühekõrgused * suudab paberil määrata eseme asukohta paremal-vasakul, keskel- äärel 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama matemaatilise jutukese koostamise ja lahendamise * vastab küsimusele mitu? * loendab järgarve 10- ni * leiab ümmargusi ja kandilisi esemeid ümbruskonnast 	<ul style="list-style-type: none"> * arvutab abivahendeid kasutades 12-ne piires * teab oma sünnipäeva, kuud ja aastaega

KUNST	Joonistamine-Maalimine	<ul style="list-style-type: none"> * teab, mis on pintsel ja suudab õpetaja antud värvise pintsliga spontaanselt värvi paberile kanda * võtab ise värvi * saab ise hakkama pintsliga erineva suunaga joonte tõmbamisega 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama sõrmevärvidega maalimisega * tuleb toime tasapinnaliste esemete (papptaldrik, rätik jne.)kaunistamisega täppide ja joontega * saab hakkama pintsliga täppide tegemisega ja katab pindu, püsides paberi piires 	<ul style="list-style-type: none"> * teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutustega ja -tõmmetega 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama lihtsa tegevuse kujutamisega 	<ul style="list-style-type: none"> * kasutab soovi korral koos erinevaid joonistusvahendeid, nende olemust arvestades 	<ul style="list-style-type: none"> * joonistab inimest nii, et on kujutatud kõik olulised kehaosad * segab värve uute toonide saamiseks
--------------	-------------------------------	--	--	--	---	--	---

LISA NR. 1 ÕPPEKAVA VALDKONNAD

	Voolimine	* suudab täiskasvanu abiga liivast vorme teha	* saab hakkama märjast liivast vormidega kujundite tegemisega	* ühendab osi kokkuvajutamise teel	* tuleb toime õõnesvormi serva viimistlemisega voolimispuulgaga * suudab nii ümar- kui piklikke vorme töödeldes luua soovitud esemeid	* tuleb toime 2-3 erineva eseme voolimisega (samal alusel), arvestades nende suurusvahekordi	* kasutab voolimispuulka voolingu kaunistamisel (mustrid)
	Kleepe töö		* kortsutab pehmet paberit	* suudab lõigata mööda sirgjoont * lõikab tükke	* tuleb toime lihtsa süzeelise pildi koostamisega, kasutades lõigatud või rebitud tükikesi	* lõikab mööda kontuuri – lihtsad esemed	* saab hakkama lihtsate piltide (üksikesemelised, süzeelised) koostamisega rebimistehnikas
	Meisterdamine			* mõistab, et ei pea katma maalides juba küllaldaselt kaetud pindu korduvalt	* saab hakkama meelepärase meisterdamis-vahendite (loodusliku ja tehismaterjali, paberi jne) valimisega ning neid omavahel ühendades või materjalide kombineerides loob oma töö	* saab hakkama ühistöö koostamisega jääkmaterjalidest	
	Loovus		* suudab oma tööd kui kunstiteost teistele näidata ja sellest rääkida	* suudab küsimuste toel jutustada, mida ta on oma töödes kujutanud, ning nimetab, mis materjale ta on oma töös kasutanud	* suudab kujutada loodusest inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täiendavad ja muutuvad keerukamaks	* suudab püsida tööks valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades	* valib eri materjalide liitmiseks ühendusviiside seast oma mõtte teostamiseks sobivaima või leiab oma võtmed
	TEHNIKAD	* näpuvärvid * trükid: sõrmed, käsi, svamm, tempel * guašš	* kõik eelnev lisandub: * trükid: kartulist templid, erinevate jämedustega pliiaatsite otsad, erinevad pisidetailid (klotsid, nupud, korgid), * akvarellisulam * vahakriidid	* kõik eelnev	* kõik eelnev lisandub: * trükid: looduslik materjal, šabloon, tekstiil, papiriba serv	* kõik eelnev lisandub: * õlipastellid * sõejoonistus * akvarellimaal * puhumistehnika * kuulitrukk	* kõik eelnev lisandub: * vahakriibe * tilgatrükk * pritsimistehnika * niiditrukk * segatehnikad

LISA NR. 2 VALDKOND ÜLDOSKUSED

8 LISA NR 2 VALDKOND ÜLDOSKUSED

8.1 MÄNGUOSKUSED

Mängu liik	1,6-2.a.	2.-3.a.	3.-4.a.	4.-5.a.	5.-6.a.	6.-7.a.
ROLLIMÄNG	* on võimeline matkima tegevusi, mida ta on vahetult näinud või kogunud	* on võimeline iseseisvalt matkima nähtut ja kogetut. * on suuteline nägema ja mõistma tegevuse taga teatud isikut, kes neid tegevusi sooritab (nt. jäljendatakse hääle ja käitumisega oma isa, ema, õde jne)	* kombineerib eri allikatest saadud teadmisi ja muljeid (nt. õppekäigud, vaatlused, kirjandus, televisioon) * valib mängus endale kindla rolli	* on võimeline iseseisvalt mängima rollimängu * määrab rolli tegevuse kui ka mängumaterjali valiku * suudab enne mängu omavahel kokku leppida rollivalikutes * kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääle tugevust	* kasutab rollimängus kõne, mis tähistab mitmeid rollitegevusi ja suhteid * lahendab tekkinud omavahelisi konflikte * on võimeline valima mängukaaslasi nii sümpaatia alusel kui ka ühisest huvist mänguteema vastu	* suudab iseseisvalt mängu organiseerida * mängib rollimängu süzeelise tervikuna (nt. perekond – kodus, tööl, juuksuris, teatris) * suudab enne mängu kokku leppida rollijaotuse ja loob koostöös mängukaaslastega mängukeskkonna, kuhu valib vajaminevad vahendeid

LISA NR. 2 VALDKOND ÜLDOSKUSED

EHITUSMÄNG	<p>* on võimeline tegelema asjaga, mis talle parasjagu vaatevälja juhtub</p>	<p>*on võimeline tegutsema sihikindlalt.</p> <p>*on võimeline rõngaid suuruse järjekorras pulgale lükkima.</p> <p>*on suuteline ehitama lihtsama hoone, rajatise (maja, tee)</p>	<p>* on võimeline ehitama klotsidest erinevaid esemeid ja hooneid (nt. laua, tooli, autole garaazi, maja jms)</p> <p>* saab hakkama erisuuruste ja kujudega klotside ühendamisega</p>	<p>* meisterdab mitmesuguseid jõukohaseid esemeid (maja, auto, lennuki), kasutades selleks erinevatest materjalidest detaile</p> <p>* tegutseb mõtestatult ja süüeeliselt – nt. autojuht laob klotsid autole ja viib ehituseks kindlasse kohta, kus ta need maha kallab ja hakkab seal ehitama (loogiliselt üksteisele järgnevad tegevused)</p>	<p>* mängib ehitusmängu sisukalt ja mitmekesiselt (ideed)</p> <p>* on võimeline jälgendama mängus täpsemalt täiskasvanute ehitustegevust, sealjuures kasutades peale üksikute nähtuste ka kompleksseid nähtusi (nt. jagavad ehitades omavahel ära kohustused: ühed veavad materjali, teised ehitavad)</p> <p>* on suuteline mängima väikestes rühmades, jagades materjali</p>	<p>* tuleb toime oma mõtte realiseerimisega, kasutades selleks olemasolevaid vahendeid</p> <p>* on võimeline vajadusel väljuma ajutiselt mängust meisterdamaks puuduolev asi, ja hiljem mängu tagasi pöörduma</p>
LAVASTUSMÄNG	<p>* on suuteline reageerima elavalt muusikale</p> <p>* on võimeline tabama luuletuse intonatsiooni ja rütmi</p> <p>* on võimeline kooskõlastama erinevaid liigutusi muusikaga</p> <p>* saab aru täiskasvanu kõnest ja kordan mitmeid sõnu ja häälsusi</p>	<p>* saab hakkama täiskasvanule kaasa laulmisega</p> <p>* suudab täiskasvanut matkida loetavate lühikeste luuletuste, naljade, rütmi- ja liisusalmide esitamisel</p> <p>* suudab korrata täiskavanupoolt esitatud fraase ja neid meelde jätta</p>	<p>* on võimeline kuulama täiskasvanu emotsionaalselt esitatud lühikesi lugusid.</p> <p>* suudab meelde jätta huvitava teksti, millel on palju kordusi.</p>	<p>* imiteerib loo tegelaste häälsusi ja käitumist ning ütleb kergemaid lauseid</p> <p>*on suuteline küsima täiskasvanult küsimusi nähtud tegevuse ja kuulnud jutu kohta</p>	<p>* suudab iseseisvalt matkida kuulnud tegelaskuju käitumist</p> <p>* on suuteline iseseisvalt mängima tuttavaid lavastusmänge</p>	<p>* suudab võtta mängus juhtrolli, on võimeline meelde jätma kuulnud teksti sisu ning seda selge sõnaga väljendada</p>

LISA NR. 2 VALDKOND ÜLDOSKUSED

ÕPPEMÄNG	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama õppemängude kaudu esemete eristamisega erinevate tunnuste kaudu (suurus, värvus, vorm) * on võimeline õppemängude kaudu täpsemini nimetama esemete erinevaid tunnuseid (suurus, värvus, vorm) 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama õppemängude kaudu erinevate esemete nimetamise ja kirjeldamisega (suurus, värvus, vorm) * tuleb toime ümbritsevast keskkonnast samasuguse eseme leidmisega ühise tunnuse alusel 	<ul style="list-style-type: none"> * on võimeline täitma täpselt mängureeglit * teeb oma mängukogemuste põhjal mitmesuguseid üldistusi * on võimeline kõnelema pikemalt esemetest ja nende omadustest 	<ul style="list-style-type: none"> * on võimeline kirjeldama ja rääkima esemetest, mida ta ei taju vahetult, vaid meenutab seda mälu järgi * suudab meelde jätta ja täita mitut mängureeglit 	<ul style="list-style-type: none"> * organiseerib ise oma mängu * on võimeline ise mängu organiseerides ühinema 2 - 4-liikmelistesse rühmadesse 	<ul style="list-style-type: none"> * saab aru mängu eesmärkidest ja suudab kinni pidada reeglitest oskab ise seada mängu eesmäärke ja reegleid. * suudab ise välja mõelda mõistatusi * on võimeline välja mõtlema mängu
-----------------	---	---	--	--	---	---

ROLLIMÄNG

1,6-2.a.

Matkimismäng – sisuks on ümbritevate inimeste tegevuse ja käitumise matkimine.

Oluline on lapse ja täiskasvanu koosmäng.

Täiskasvanu ülesandeks on suunata lapsi: sihipäraselt ühe või teise süzeelise mänguasjaga tegelema (nt nukku magama panema jne),

leidmaks mängu jätkamiseks vajalikke mänguasju, teistega suhtlema, mängima üksteist segamata.

Täiskasvanu ülesandeks on selgitada lastele mõningaid käitumisreegleid: mängime sõbralikult, jagame mänguasju.

2.-3.a.

Täiskasvanu ergutab lapsi: üksteisega suhtlema, üksteisele mänguasju loovutama, mängust jutustama, mängima ning sooritama mängudes erinevaid tegevusi.

Nt. mängudesse uute mänguasjade toomine ja uute olukordade loomine, kus laps tahab matkida täiskasvanu näidatud mänguepisoodi nii, nagu ta seda ise soovib ja oskab.

3.-4.a.

LISA NR. 2 VALDKOND ÜLDOSKUSED

Suurenenud teadmistele ja kogemustele muutub lapse mäng sisukamaks.

Matkimismängus püüavad lapsed edasi anda ümbritsevate inimeste omavahelisi suhteid ja tundeid.

Esialgu ei nimeta lapsed veel end rollinimetusega (nt. olen ema ja sina oled isa).

Täiskasvanu peaks mitmekesistama mängumaterjali, jälgima ja suunama laste mängu nii, et see lastele rahuldust pakuks.

4.-5.a.

Täiskasvanu ergutab laste omaalgatust ja iseseisvust mängus, innustab lapsi mängima suuremates gruppides, suunab laste tähelepanu mängukaaslaste soovidele ja ettepanekutele.

5.-6.a.

Täiskasvanu toetab laste soovi iseseisvalt mängu organiseerida ning õhutab neid uusi rolle mängima (küsimused, ettepanekud, nõuanded ja meeldetuletused).

Laste mängudes ilmub rollisuhtlus. Nt. ei kuula arst mitte üksnes haiget ega kirjuta retsepti, vaid lohutab patsienti ning annab nõu, kuidas kiiremini paraneda.

6.-7.a.

Täiskasvanu toetab laste soovi iseseisvalt mängu organiseerida ning õhutab neid uusi rolle mängima (küsimused, ettepanekud, nõuanded ja meeldetuletused).

EHITUSMÄNG

1,6-2.a.

Esialgu on ehitajaks täiskasvanu ja laps ehitise ümberlukkaja

(vt. mänguasjade katsetust).

Täiskasvanu ülesandeks on arendada lapses püsivust ning äratada huvi ühe mänguasjaga pikemalt tegelemise vastu (näidata, kuidas ühe või teise asjaga mängida).

Laps tutvub mänguasjade omadustega: tõstab, viskab, võtab välja, paneb sisse, avab, suleb, keerutab ja kopsib.

2.-3.a.

Antud eas lapsed mängivad sagedamini kõrvuti, täiskasvanu ülesandeks on vaadata, et nad teineteist ei segaks – õpetab heasoovlikkust ja teise lapsega mängimist.

3.-4.a.

LISA NR. 2 VALDKOND ÜLDOSKUSED

Täiskasvanu aitab lapsel ehitada erinevaid objekte ja esemeid erinevatest materjalidest ka rollimängudes.

4.-5.a.

Täiskasvanu selgitab lapsele, kuidas teha vastupidavat ehitist, näidates võtteid erikujuliste ja erineva raskusega ehitusklotside kasutamiseks.

5.-6.a.

Täiskasvanu huvi ja kiitused tekitavad lapses tahte saavutada vajalik tulemus.

6.-7.a.

Täiskasvanu õpetab lapsi eelseisvat mängutegevust läbi mõtlema, üht teisega võrdlema.

Kui on vaja mängu jaoks mõni mänguasi valmistada, väljuvad lapsed ajutiselt mängust, aga see ei katke, sest peale vajaliku asja meisterdamist tulevad nad mängu tagasi.

LAVASTUSMÄNG

1,6-2.a.

Lapsega tuleks sageli vestelda, talle laulda, lugeda lühikesi luuletusi ja rütmisalme ning mängida hüpitus- ja näpumänge.

2.-3.a.

Lapsele tuleks lugeda lühikesi luuletusi, nalju, rütmi- ja liisusalme – see tekitab lapses rõõmu ja soovi matkida täiskasvanut. Matkimismängude kaudu omandab laps erinevaid liigutus- ja kõnemudeleid, mida läheb vaja hilisemas lavastusmängus.

3.-4.a.

Täiskasvanupoolt tuleks lapsele emotsionaalselt esitada lühikesi lugusid. Selles eas jääb lavastusmängu juhtroll siiski veel üldjuhul täiskasvanu kanda.

Lapsel kujuneb huvi teatud mänguteemade vastu (nt. lasteaed, kool, kodu).

4.-5.a.

Õpetaja ülesandeks on lapsi mängima ergutada, tagasihoidlikumaid innutada ning tegevust ohjata juhul, kui mõni laps liiga agaralt teiste rollitäitmist määrama hakkab.

5.-6.a.

Lapsed on juba ise võimelised matkima kuulnud tegelaskujude käitumist. Tuleb anda lapsele võimalus mängida juhtrolle.

6.-7.a.

LISA NR. 2 VALDKOND ÜLDOSKUSED

Anda lastele võimalus mängida lavastusmänge vajalikku keskkonda mitmekesistades – ruumikujundus, vahendid.

ÕPPEMÄNG

1,6.-2.a. Mängud ja õpiülesanded tuleks seostada aktiivse liikumise ja tegutsemisega (näiteks loomade liikumine ja häälte matkimine jne).

Julgustada lapsi tundma esemeid kõigi oma meeltega – on oluline lapse sensoorse arengu seisukohalt.

2.-3.a.

Täiskasvanu näitab sageli, kuidas mängu mängida. Mänge tuleks pidevalt korrata, sest mänguoskusi on vaja kinnistada ja süvendada.

3.-4.a.

Täiskasvanu aitab lastel selgitada mängureegleid ja juhendab mängu – et reeglitest kinni peetaks.

Õpetaja kujundab koos lastega erinevateks mängudeks vajalikke keskkondi – kus midagi hea mängida oleks.

4.-5.a.

Täiskasvanu ergutab lapsi rohkem omavahel suhtlema – mängus rollijaotus, mängureeglid, milliseid vahendeid võtta jne.

5.-6.a.

Vajadusel aitab täiskasvanu lastel mängureegleid püstitada.

6.-7.a.

Täiskasvanu aitab laste teadmisi täpsustada ning kinnistada praktilises tegevuses – õppemängus.

LISA NR. 2 VALDKOND ÜLDOSKUSED

8.2 TUNNETUS- JA ÖPIOSKUSED

1,6-2.a.	2.-3.a.	3.-4.a.	4.-5.a.	5.-6.a.	6.-7.a.
<p>* tegutseb nii konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega (pilt, mänguasi)</p>	<p>* leiab tegutsemis-ajendit, et kavandada ja organiseerida tegevusi täiskasvanu abiga</p> <p>* saab aru lihtsamatest suulistest korraldustest</p> <p>* suudab keskenduda tegevusele lühikeseks ajaks</p> <p>* kordab ja jäljendab varasemaid tegevusi, mida on lasteaias koos õpetajaga õppinud</p> <p>* on omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada</p> <p>* osaleb dialoogis</p> <p>* saadab oma tegevust kõnega</p> <p>* omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva tegevuse, aktiivse tegutsemise ning mängu kaudu</p>	<p>* kavandab osaliselt oma tegevusi ja organiseerib ning tegutseb iseseisvalt otsese juhendamiset</p> <p>* saab tänu keeleoskusele uut teavet, uurib ja esitab küsimusi</p> <p>* osaleb ühistegevuses ning teeb koostööd teiste lastega</p> <p>* liigitab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi</p> <p>* suudab keskenduda tegutsedes mitmele nähtavale ja eristavale tunnusele ning jaotada oma tähelepanu</p> <p>* saab aru arvumõistest, huvitub tähtedest</p> <p>* omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu</p>	<p>* korrigeerib oma käitumist täiskasvanu abiga, väljendab oma emotsioone sobivalt</p> <p>* tegutseb koos teistega;</p> <p>* lahendab ülesandeid ja probleeme ning saavutab kokkuleppeid</p> <p>* katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboleid, kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte</p> <p>* osaleb erinevat liiki mängudes ja loovtegevustes</p> <p>* räägib olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus ning fantaseerida</p> <p>* suudab keskenduda huvipakkuvale tegevusele kuni kaksikümne minutit</p> <p>* vaatleb ning märkab detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid</p> <p>* kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel lihtsamaid meeldejätmise viise (mälustrateegiaid)</p>	<p>* suudab tegevusi kavandada, eesmäärke seada ja tegevusi lõpule viia</p> <p>* arutleda kõlbelistel teemadel</p> <p>* saab aru esemete omavahelistest suhetest ja omadustest asjalisest ja ruumilisest järjestusest</p> <p>* kasutab oma teadmisi nii sarnastes kui ka uudsetes olukordades</p> <p>* suudab keskenduda tegevusele vähemalt 20-30 minutit</p> <p>* järgib ühistegevustes reegleid ja suudab neid selgitada</p>	<p>* saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna</p> <p>* mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi</p> <p>* tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi</p> <p>* kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni</p> <p>* tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi</p> <p>* suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada</p> <p>* kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist</p>

LISA NR. 2 VALDKOND ÜLDOSKUSED

8.3 ENESEKOHASED OSKUSED

1,6-2.a.	2.-3.a.	3.-4.a.	4.-5.a.	5.-6.a.	6.-7.a.
<p>* oskab väljendada tugevaid emotsioone</p> <p>* täidab igapäevarutiini</p>	<p>* osaliselt on kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus, oma mina</p> <p>* saab hakkama esmase eneseteenindamisega</p> <p>* sööb ja joob iseseisvalt</p> <p>* oskab kasutada tualetti</p> <p>* otsustab mõningates igapäevastes olukordades valikute üle ise ning üritab neid ka ellu viia (näiteks leida endale soovikohast mängu)</p>	<p>* saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest</p> <p>* saab hakkama eneseteenindamisega, tal on kujunenud tualetiharjumused</p> <p>* väärtustab oma saavutusi</p> <p>* väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove, tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele</p> <p>* tahab olla iseseisev</p>	<p>* on igapäevastes tegevustes iseseisev</p> <p>* väljendab oma emotsioone ja räägib nendest</p> <p>* suudab osaliselt vastutada oma tegevuse eest</p> <p>* käitub avalikus kohas sobivalt ning teab, mida tohib, mida mitte</p>	<p>* leiab lahendusi probleemidele</p> <p>* paneb ennast iseseisvalt riidesse</p> <p>* kasutab õigesti söögiriistu</p> <p>* teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda</p> <p>* püstitab eesmärgi ja viib neid ellu</p>	<p>* suudab oma emotsioone sobival viisil väljendada</p> <p>* kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi</p> <p>* käitub erinevates olukordades sobivalt ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele, vastutab oma käitumise eest</p> <p>* tegutseb iseseisvalt, algatab mängu ja tegevusi</p> <p>* saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused</p> <p>* seob riietumisel paelu</p> <p>* kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt</p>

LISA NR. 3 VALDKOND LIIKUMINE

9 LISA NR 3 VALDKOND LIIKUMINE

	1,6-2.a.	2-3.a.	3-4 a.	4-5.a.	5-6 a.	6-7.a.
KÕND JA JOOKS	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama täiskasvanu järel kõndimisega etteantud suunas * suudab jooksta täiskasvanu järel etteantud suunas * suudab astuda üle 8-10cm laiuse piiratud pinna 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama otsesuunas ja ringjoonel, piiratud pinnal üle takistuse, päkkadel, sik-sakis ja käsi plaksutades täiskasvanu järel kõnniga * suudab jooksta otsesuunas, kolonnis ja sik-sakis täiskasvanu järel 	<ul style="list-style-type: none"> * on võimeline kõndima üleminekuga jooksuks ja vastupidi * on võimeline kõndima erinevas tempos, päkkadel, kandadel ja juurdevõtusammuga paremale ja vasakule, üle piiratud pinna-15-20cm * saab hakkama sõõris kõndimisega, vetruva päkkadel jooksuga, vahendite vahel jooksuga, püüdja eest läbisegi jooksuga * saab hakkama liikumisega ruumi nurka või keskele 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama põlvetõstekõnniga * suudab kõndida kinnisilmi vastavalt etteantud suunale * kõnnib paaris * saab hakkama käte liigutustega kõnnil vastavalt käsklustele(üles,alla,ette,kõrval e,plaksud) * kõnnib ja jookseb läbisegi * saab hakkama seisakute ja suunamuutustega jooksuga kätest kinni * suudab kõndida vastavalt erinevatel keha tasanditel-madal,keskmine,kõrge vastavalt täiskasvanu korraldusele 	<ul style="list-style-type: none"> * kõndib käte plaksuga jala all * leiab läbisegi kõnnilt paarilise * saab hakkama ringi moodustamisega läbisegi kõnnilt * sooritab kõnnil erinevaid käteliigutusi-poksimine,ristitamine,hoog kõverdatu kätega * saab hakkama jooksu alustamisega erinevatest lähetasenditest * jookseb nõlvakust üles-alla * muudab tempot vastavalt märguandel,samuti jooksta edasi-tagasi end pööramata * jookseb sõrkjooksu 	<ul style="list-style-type: none"> * kõnnib paaris kätest lahti * moodustab läbisegi kõnnilt pikkuserivi * saab hakkama ristsammus kõndimisega küljele liikudes * kõnnib vastava kehaosa juhtivas suunas vastavalt korraldusele * kasutab läbisegi kõnnil erinevaid tasandeid omal valikul * jookseb üle takistuste, põlve-ja sääretõstega, rõngast rõngass * saab hakkama 2-3 kaupa kõrvuti jooksmisega kätest lahti * muudab jooksu kiirust vastavalt märguandel

LISA NR. 3 VALDKOND LIIKUMINE

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">HÜPLEMINE JA HÜPPED</p>	<ul style="list-style-type: none"> * suudab keksida põrandal ja hüpelda vaibal * suudab paigal koosjalu hüpelda * saab hakkama maha hüppamisega täiskasvanu abiga madalalt takistuselt 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab hüpelda kahel jalal edasi liikudes * suudab hüpata üle mahaasetatud nõõri-5cm ja alla -10cm 	<ul style="list-style-type: none"> * on võimeline hüppama rõngast rõngasse, üle takistuse-10cm, alla-20cm * on võimeline keksima ühel jalal * on võimeline hüppama harkisjalu üle mahaasetatud esemete * hüppab üles esemeid(linte)puudutades 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama hüppamisega esemed põlvede vahel * saab hakkama galopp hüpetega küljele ja otse * saab hakkama ühel jalal hüplemisega paigal, sulg hüplemisega edasi * saab hakkama allahüpetega ~30cm * suudab hüpata hoota kaugust 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama põövetõstehüplemisega edasi liikudes * suudab sooritada käärhüppeid * saab hakkama ühel jalal hüplemisega edasi liikudes * hüppab alla põlvi kõverdades * suudab sooritada kaugushüpet hoojooksult maandudes matile * liigub edasi galopp hüppeid tehes 	<ul style="list-style-type: none"> * hüppab üle madala takistuse ühel jalal * hüppab sirutusega kükist üles * saab hakkama läbi rõnga hüppamisega edasi liikudes * hüpleb harki-risti * ületab takistusi jooksul
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">VISKED JA PÜÜDMINE</p>	<ul style="list-style-type: none"> * suudab veeretada palli kahe käega liikudes palli järel * suudab visata liivakotti või palli üle nõõri 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab veeretada palli ühe ja kahe käega värava alt läbi, täiskasvanule ja teineteisele * saab hakkama palli viskamisega alt kahe käega * suudab visata hernekotti üle takistuse parema ja vasaku käega * suudab lüüa suurt palli jalaga 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama õpetaja poolt visatud palli püüdmisega kahe käega * saab hakkama palli veeretamisega kahe käega * viskab palli läbi rippuva rõnga 	<ul style="list-style-type: none"> * viskab täpsust hernekotiga läbi rõnga * saab hakkama hernekoti viskamisega jalgadega üle pea * veeretab palli esemete vahel ja pihta * saab hakkama palli põrgatamisega ja püüdmisega maha kahe käega * saab hakkama palli kaugviskamisega parema ja vasaku käega 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama palli viskamisega üles ja püüdmisega kahe käega * suudab visata palli vastu seina ja püüda kahe käega * veeretab jalaga palli esemete vahel * saab hakkama palli põrgatamisega kahe käega kohapeal 	<ul style="list-style-type: none"> * põrgatab palli ühe ja kahe käega, samuti edasi liikudes * teab, mis on palli söötmise ja viske vahe * söötab palli ja peatab palli jalaga * saab hakkama palli viskamisega eemalolevasse korvi ~2m ja korvpalli ~1,8m * püüab kahe käega kaaslane poolt põrkega sõdetud palli

LISA NR. 3 VALDKOND LIIKUMINE

ROOMAMINE JA RONIMINE	<ul style="list-style-type: none"> * suudab roomata toengpõlvituses pingi, nõõride, lookade alt * suudab ronida üle takistuse * saab hakkama läbi ronimistoru roomamisega 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama roomamisega tasakaalupingil, esemete vahel toengpõlvituses * suudab ronida mahaasetatud redelil käpuli * suudab ronida madalal kaldpinnal üles ja alla 	<ul style="list-style-type: none"> * on võimeline roomama kõhuli esemete vahel * saab hakkama üles ronimisega erineva kõrgusega trepiks asetatud pingil * saab hakkama roomamisega tasakaalupingil kõhuli edasi tõmmates käte abil * saab hakkama liikumisega külgsammuga tasakaalupingil * on võimeline astuma mahaasetatud redeli pulkade vahel toetades kätt seinale * suudab ronida varbseinal juurdevõtusammuga 	<ul style="list-style-type: none"> * roomab käte abil jalgu kasutamata- „hülgeroomamine” * suudab kõndida käte toetuseta mahaasetatud redeli pulkadel * poeb läbi täiskasvanu poolt hoitud rõnga * suudab ronida varbseinal juurdevõtu sammuga * saab hakkama kaarredeli püstikõnnil ületamisega täiskasvanu abiga 	<ul style="list-style-type: none"> * roomab toengpõlvituses tõugates palli peaga * poeb läbi rõnga ise rõngast hoides * ronib varbseinal vahelduva sammuga 	<ul style="list-style-type: none"> * roomab toenglamangus järjestikuste takistuste alt läbi * teab „hülgeroomamise” ja põlvetooga roomamise mõiste vahet * liigub varbseinal külgsammuga ühelt redelilt teisele * ületab kaarredelit püstikõnniga
------------------------------	--	---	--	---	---	---

LISA NR. 3 VALDKOND LIIKUMINE

TASAKAALU-HARJUTUSED	<ul style="list-style-type: none"> * suudab keerelda aeglaselt paigal * suudab kõndida kitsal rajal~20cm * suudab kõndida külgsammuga nööri edasi liikudes * suudab kõndida päkkadel käed üles sirutatud 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab kõndida põrandale asetatud redeli pulkade vahel * saab hakkama kõiel kõndimisega otse edasi liikudes * saab hakkama kohapeal päkkadel tõusu ja laskumisega taldadele * suudab seista ühel jalal käed üles tõstetud selga seina vastu toetades 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab tõusta kohapeal päkkadele ja püsida veidi aega, samuti laskuda kandadele * saab hakkama tasakaalupingil kõndimisega käed kõrval * saab hakkama ühel jalal seismisega teist topispallile toetades * saab hakkama täiskasvanu toetusel poolil kõndimisega- h~15cm 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama poolil kõndimisega täiskasvanu toel~30cm * kõnnib tasakaalupingil erinevate käte asenditega * saab hakkama tasakaalupingil kõndimisega üle takistuste astudes * saab hakkama kõndimisega põrandal liivakott peas * kõnnib otse silmad kinni * saab hakkama topispallil istumisega käed kõrvale sirutatud * suudab ühel jalal seistes liigutada jalga ette ja taha 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama tasakaalupingil kõndimisega sealt esemeid võttes * seisab silmad kinni ühel jalal kohal käte asendeid muutes * kõnnib kägarasendis esemete vahel, samuti tasakaalupingil * saab hakkama topispallil istumisega jalad tõstetud kasutades käsi tasakaalu hoidmiseks 	<ul style="list-style-type: none"> * teab, et tasakaalu saavutamiseks on vaja sirutada käed kõrvale * keerleb paigal suletud silmadega säilitades tasakaalu * peatub märguandel ja seisab ühel jalal, päkkadel, kandadel * laskub ja tõuseb kükki sirge seljaga ning teab, et selleks on vaja seista üks jalg veidi ees * kõnnib iseseisvalt poolil
RIVIHARJUTUSED	<ul style="list-style-type: none"> * suudab täiskasvanu abiga rivistuda üksteise seljataha paarikaupa 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama ühekaupa rivistumisega täiskasvanu abiga, samuti paarikaupa 	<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama paarikaupa rivistumisega ringjoonele täiskasvanu abiga * saab hakkama ühekaupa rivistumisega täiskasvanu seljataha 	<ul style="list-style-type: none"> * rivistub ühekaupa kolonni ja ringi * rivistub paarikaupa kolni ja ringi * rivistub viirgu 	<ul style="list-style-type: none"> * rivistub ringi vaheldumisi poiss ja tüdruk * joondub orientiiride järgi * saab hakkama harvenemisega viirus ja ringis * moodustab rivist kolonni ja vastupidi 	<ul style="list-style-type: none"> * moodustab pikkuserivi * rivistub ümber ühest ringist kahte vastavalt poiste ja tüdrukute ringideks * moodustab rivi vastavalt antud arvule * moodustab läbisegi kõnnilt paarikaupa ringi

LISA NR. 3 VALDKOND LIIKUMINE

<p>LIIKUMISMÄNGUD</p>	<p>* suudab mängida koos juhendajaga kõnni ja jooksumänge</p> <p>* saab hakkama matkiva sisuga – fantaasia-mängude mängimisega</p>	<p>* saab hakkama 1-2 reeglga liikumismänguga</p>	<p>* saab hakkama 2-3 reeglga mänguga</p> <p>* on võimeline pingutama eesmärgi nimel</p>	<p>* saab hakkama teatevõistlusega-joonejooksud,esemete kandmine</p> <p>* saab hakkama kahes grupis võistlusmängudega</p>	<p>* saab aru võistlusmängus oma võistkonna nimel pingutamisest,võistlusmomendist</p> <p>* mängib erinevate ülesannetega teatevõistlusi</p>	<p>* teab spordimänge-korvpall,jalgpall jms-ja mängib neid omale jõukohaselt</p> <p>* teab liikumismängude reeglite olemasolust ja vajalikkusest ning peab neist kinni</p>
------------------------------	--	---	--	---	---	--

LISA NR. 4 VALDKOND MUUSIKAÕPETUS

10 LISA NR 4 VALDKOND MUUSIKA

KUULAMINE

1,6-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
<ul style="list-style-type: none"> * suudab väljendada rõõmu kuulatavast laulust * suudab kuulata vaikust õpetaja eeskujul 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab õpetaja suunamisel kuulata helisid looduses ja enda ümber: vihasadu, tuul, automüürin... * suudab kuulata lühema muusikapala lõpuni * tunneb kuulmise järgi ära varemõpitud lastelaulu (näitlik materjal: mänguloomad, pildid jm) 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab kuulata muusikapala lõpuni * saab aru, millest lauldi ja oskab vastata lihtsamatele küsimustele * saab aru, kuidas kõlab kurva ja rõõmsakõlaline muusikapala * tunneb ära varem kuulatud muusikapala ja oskab sellest ise mõne sõnaga rääkida 	<ul style="list-style-type: none"> * saab aru erineva iseloomuga muusikapaladest: kurb, rõõmus, kiire, aeglane * tunneb erinevaid pille: flööti, kannel, trumm * saab aru, et meie ümber on erinevad hääled: kella tiksumine, vee kallamine, ukse avamine * teab, et regilaulu eeslaulja laulab alati ees * teab, millised näevad välja vilepill ning kannel, ning teab nende kõla. * teab Eesti Vabariigi hümnit „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius) 	<ul style="list-style-type: none"> * tunneb kuulatud muusikapalas ära: kiire-aeglane, rahulik, vaikne- valju, naljakas.. * iseloomustab kuulatud muusikat iseseisvalt mõne sõnaga * suudab anda kuulatud muusikapalale nime * nimetab erinevaid rütmipille kõla järgi: triangel, marakad, kõlapulgad, tamburiinid * tunneb kuulmise järgi ära klaveri-, kitarri-, viiuli- ja trummimängu * teab mõistet ORKESTER * suudab kuulata klassikalist muusikapala * tunneb ära Eesti Vabariigi hümnit 	<ul style="list-style-type: none"> * iseloomustab instrumentaalpala (mõtlilik, laulev, kurb, elav, hoogne jne) * suudab anda kuulatud palale nime ja mõistab seda iseloomustada koos loovate liigutustega. * teab mõisteid: helilooja, dirigent, koor, orkester; räägib, kes mida teeb * analüüsib klassikalist muusikat kuulates oma tundeid muusikast lähtudes * eristab erineva vältuse ja kõrgusega heli * suudab kuulmise järgi ära tunda kahe erineva rütmipilli koosmängu ja oskab neid pille nimetada * suudab loovalt mõelda, joonistades muusikapala iseloomule vastava pildi

LAULMINE

1,6-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
<ul style="list-style-type: none"> * saab hakkama üksikute silpide kaasa laulmisega * suudab kaasa laulda lühikesi fraasikesi: äiu-äiu-nukukene, saja-saja-lumekene... * saab hakkama koera, kassi ja linnukese 	<ul style="list-style-type: none"> * laulab kaasa lihtsaid laulukesi * saab hakkama koos õpetajaga vaba, loomuliku ja õrna häälega laulmisega * suudab laulu alustada ja lõpetada 	<ul style="list-style-type: none"> * laulab ettelauldud fraasi järele * saab hakkama selget diktsiooni jälgimisega kõnes ja laulus *el julgeb laulda ka üksinda 	<ul style="list-style-type: none"> * teab, et laulule eelneb eelmäng ja oskab välja pidada vahemängu * teab, et laulud jagunevad rõõmsakõlalisteks ja kurvakõlalisteks.. * suudab eristada helisid kõrguse ja vältuse järgi. * teab kahte helikõrgust SO ja MI. 	<ul style="list-style-type: none"> * laulab ilmekalt ja loomuliku häälega * suudab laulda kergelt, hoogsalt, reipalt, õrnalt, sõnu selgelt välja hääldades * suudab meetrumi ja rütmi järgi kasutada oma kehapille * suudab eristada helisid kõrguse ja vältuse järgi. Oskab laudes eristada jooksen- ja samm rütme * peab välja pause ja fermaate 	<ul style="list-style-type: none"> * suudab teadlikult oma häält kuulata ja juhtida * suudab musitseerida SO-MI-JO ja RA astmetel. Suudab nendel astmetel ise luua lihtsat meloodiat * laulab erineva karakteriga laule ja teab, kuidas neid lauldakse * eristab laudes jooksen-, samm-, seis- ja hüppan- rütme

LISA NR. 4 VALDKOND MUUSIKAÕPETUS

hääle matkimisega (näitlik materjal: mänguloomad, pildid jm)	üheaegselt kogu rühmaga	* suudab laulda ühtlases kiires või aeglasest tempo * suudab kuulata eelmängu ja oskab laulu õigeaegselt alustada	* laulab vastavalt laulu iseloomule kiiremini, aeglasemalt, tasemini, valjemini * teab mõistet Piano- vaikne * laulab rõõmuga eesti rahvalaule ja julgeb olla eeslauljaks * teab mõisteteid solist, laulukoor	* tunneb lisaks SO-MI astmel ka JO astet * suudab laulda Eesti Vabariigi hümn eeslaulja toetusel	* teeb ise meloodiat kasutades tuntu kolme astet (so, mi, ra) * julgeb laulda solistina * laulab lihtsaid lastelaule üheskoos teiste lastega * teab ja laulab mitut eesti rahvalaule * teab, mis on laulupidu * oskab peast laulda Eesti Vabariigi hümni „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (Pacius)
---	----------------------------	--	---	--	---

MÄNG LASTEPILLIDEL

1,6-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
* teab, kuidas kõlavad rütmipillid: kõristid, marakad * suudab mängida kaasa marakatel aeglast vältust. * suudab pilliga omas rütms kaasa lüüa õpetaja laulule või muusikapalale. * suudab mängida kehapillidel õpetaja eeskujul (patsud, plaksud, jalatümpsud jm.)	* suudab leida erinevaid kõlasid oma kehal, vaibal, põrandal, toolidel * teab millise kõlaga on marakad, kõlapulgad * saab aru aeglasest ja kiirest muusikalisest rütmist: kõnnirütm, jooksurütm * suudab ka kõndides mängida rütmipilli * saab aru, kuidas pilli mängida kõvasti ja vaikselt	* mängib kehapilli * hoiab õigesti käes ja mängib kastanjetti, trianglit, tamburiini, kõlapulki * mängib rütmipillidel jooksurütmi ja kõnnirütmi * suudab rütmipilli kaasa mängida teiste lastega üheaegselt * mängib pilli vaikselt ja valjult * suudab rütmipilli kaasa mängida ka kõndides ja joostes	* suudab käsikellade- ja kuljuste mängus kasutada õigeid võtteid ja pilli õigesti käes hoida * suudab käsikelladel mängida kindlat rütmi ja õiget kõrgust * saab aru, kuidas ja millal mängida pilliga vaikselt-kõvasti * suudab mängida pilli teiste lastega üheaegselt * suudab muusikapalale kaasa mängida erineva tämbri rütmipillile * saab aru, millal on tema kord on mängida * kuulab pause * tunneb ära looduslikud rütmipillid: kivid, teokarbid, kõbid... Suudab eristada erinevaid tämbreid	* suudab eristada samm-jooks rütmi, ning seis- ehk pausirütmi * suudab omandada käsikellade ja erinevate pillide õiged mänguvõtted * saab hakkama viisipillide ja rütmipillide koosmänguga * suudab kuulata erinevaid rütme ja saab hakkama nende järele mängimisega * suudab eristada rõhulist heli rõhuta helist * suudab liisusalmi lugeda kindlas rütms Saab hakkama samaaegselt lihtsa rütmipilli kaasmänguga * jälgib dirigenti ja suudab võimalikult täpselt alustada oma pillirühmaga koosmängu * teab ja tunneb ära kandle, eesti rahvapilli	* suudab erinevaid rütme teistele lastele ette plaksutada * suudab mängida kellamängu kindlal viisil * saab liikumisel hakkama rütmipilli kaasmänguga * suudab vanemate eeskujul meisterdada lihtsamaid rütmipille * el teab erinevate rütmipillide nimetusi ja mänguvõtteid * suudab arusaadavalt matkida erinevaid hääli * suudab tuttavatele lauludele ise välja mõelda rütmilist kaasmängu erinevatel pillidel * tunneb rütmipillid ära kõla järgi ilma neid nägemata * suudab sõnariime või lihtsaid lauseid ise välja mõelda ja öelda koos rütmilise kaasmänguga * tunneb erinevaid tämbreid ja rütme(hääle erinevused meestel –naistel,

LISA NR. 4 VALDKOND MUUSIKAÕPETUS

					astumise rütmid: aeglane- kiire, kolmese taktimõdduga meetrumi)
--	--	--	--	--	---

RÜTMILINE LIIKUMINE

1,6-2.a.	2-3.a.	3-4.a.	4-5.a.	5-6.a.	6-7.a.
<p>* suudab laulude ja muusikapalade rütmis kaasa teha lihtsaid liigutusi: plaksutada, patsutada, koputada, kerida, tammuda jalalt jalale...</p> <p>* suudab õpetaja järel kõndida, jooksta...</p> <p>* saab hakkama muusika saatel lihtsate tantsuliigutustega: keerutamine, kükitamine, hüplemine kahel jalal...</p> <p>* saab hakkama vahendite kasutamisega õpetaja eeskujul: siidirätikud, pallikesed, lumeräitsakad, lehekesed...</p>	<p>* suudab liikuda ringjoonel: kõnnirütm ja jooksurütm</p> <p>* reageerib kaheosalise muusikapala osade vaheldumisele:</p> <p>liigun- stopp!</p> <p>* suudab liikuda ja laulda korraga:</p> <p>lihtsad laulumängud</p> <p>* matkib vastavalt muusikale ja õpetaja eeskujule erinevaid karaktereid: jänku, karu, rebane, linnuke...</p> <p>* saab aru, kuidas moodustada ringi</p>	<p>*el oskab vastavalt muusika iseloomule kõndida või joosta läbi-segi, kasutades kogu ruumi</p> <p>* suudab teha tantsuliigutusi ühel ja samal ajal kogu rühmaga</p> <p>* suudab sooritada liigutusi parema ja vasaku käega ning jalaga</p> <p>* suudab tantsida hüpaksammuga ning kand- ja varvasastakuga</p> <p>* suudab paarikaupa liikuda ringjoonel päri- ja vastupäeva</p> <p>* liigub loovalt: kõndida kohmakalt nagu karu, hüpelda kergelt kahel jalal nagu varblane jm</p> <p>* suudab liikuda ja laulda korraga</p>	<p>* teab ja saab hakkama tantsulise käevangu võttega</p> <p>* suudab liikuda külgalopiga, rõhksammuga</p> <p>* suudab ise välja mõelda erinevaid fantaasialiikumisi</p> <p>* tunneb ära erinevad tantsukarakterid (kiire –aeglane ,)ning suudab imiteerida suuri ja väikseid tantsuliigutusi</p> <p>* suudab liikuda üksikult ja vastavalt kindlale muusikaosale jätkab liikumist paarilise</p> <p>* suudab tantsides hoida vahesid</p> <p>* suudab iseseisvalt vastavalt muusikale muuta liikumissuunda</p> <p>* suudab ennast positiivselt väljendada lihtsates eesti rahvatantsudes</p>	<p>* suudab kindla muusikaosa järgi liikuda erinevate tantsusammudega erinevates suundades</p> <p>* suudab iseseisvalt vastavalt muusikale välja mõelda erinevaid liigutusi</p> <p>* suudab laulda ja liikuda kindlas rütmis, jälgides liigutuste täpsust</p> <p>*el sooritab tantsuliigutusi ühel ja samal ajal kogu rühmaga</p> <p>* sooritab erinevaid tantsusamme: külgalopp, otsegalopp, hüpaksamm, rõhksamm, keerutamine käevangus...</p> <p>* suudab ise välja mõelda omaloomingulise liikumise tantsudes, muusika- ja laulumängudes</p> <p>* teab erinevaid vanu ja uuemaid eesti laulumänge</p>	<p>* oskab eristada muusikaosaid.</p> <p>*el oskab liikuda vaheldumisi paaris, kolonnis, viirus...</p> <p>oskab muuta liikumist muusika iseloomu muutumise järgi</p> <p>* suudab sooritada liigutusi vasaku ja parema jala- ning käega</p> <p>* suudab vabalt liikuda vasakule, paremale, ette, taha, küljele, ka selg ees jne</p> <p>* suudab tantsida hüpaksammuga, külgalopiga, otsegalopiga keerutada mõlemas käevangus</p> <p>* suudab välja mõelda uusi tantsuliigutusi ja neid teistele ette näidata</p> <p>* mängib ja laulab erinevaid vanu eesti laulumänge, ka draamaelementidega</p> <p>* suudab tantsida õpetaja eeskujul labajala-ja vahetussammuga ning suudab ennast positiivselt väljendada eesti rahvatantsudes</p>